

LATVIJA UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
KULTŪRAS UN SOCIĀLĀS ANTROPOLOĢIJAS STUDIJU
PROGRAMMA

**„Vērtību veidošana un īstenošana Bahai
ticības kopienā Rīgā”**

BAKALaura DARBS

Autors: Laila Dombrovska

Stud. apl. nr. ld13032

Darba vadītājs: Dr. Ieva Raubiško

RĪGA 2016

Anotācija

Bakalaura darba tēma ir “Vērtību veidošana un īstenošana Bahai ticības kopienā Rīgā”. Bahai kopienas morāles prakses pētniecība Latvijā ir neizpētīts lauks. Darba mērķis ir pētīt, kā caur reliģisko praksi un mācību Rīgas Bahai ticības kopienas dalībnieki veido un īsteno ticības vērtību sistēmu. Pētījums pievēršas bahājiešu vērtību īstenošanas procesam, kā arī sniedz ieskatu pašu bahājiešu diskusijās par ticības pamatprincipu realizāciju.

Darba teorētiskā perspektīva balstīta morāles antropoloģijā. Darba mērķu sasniegšanai izmantotas kultūras un sociālas antropoloģijas nozarē plaši pielietotās kvalitatīvās pētījuma metodes – daļēji strukturētās intervijas, līdzdalīgais novērojums, lauka piezīmes un dienasgrāmata.

Atslēgvārdi: Bahai, vērtības un nozīme, garīgums, attīstība, morāle

Annotation

Topic of my Bachelor's thesis is "The formation and practice of Bahá'í values among the Bahá'í faith community in Riga". Moral practices of Baha'is community in Latvia is an unexplored field. The aim of this research is to explore how the members of Riga Baha'i community through religious practices and training establish and implement a certain system of values. Theoretical approach of the thesis is rooted in Anthropology of Ethics focusing on practices, laws and moral meaning.

The research employed anthropological qualitative research methods – semi-structured interviews, participant observation, the writing of field notes and diary.

Key words: Bahá'í, values and meaning, spirituality, development, morality

SATURS

APZĪMĒJUMI	5
IEVADS.....	6
1.TEORĒTISKĀ PERSPEKTĪVA.....	9
1.1. Morāles jēdziena izmantošana pētījumos	9
1.2. Morāle un sabiedrība – likumi un principi	11
1.3. Reliģija un tās vērtību sistēmas pielāgošanās un veidošana.....	13
1.4. Bahai morālā ētikas sistēma	14
2.METODOLOĢIJA	17
2.1. Pētījuma lauks.....	17
2.2. Metožu izvēles pamatojums un apraksts	18
2.2.1 Informantu atlase un dažēji strukturētās intervijas.....	18
2.2.2. Līdzdalīgais novērojums.....	20
2.2.3. Konteksta izpēte un literatūras analīze	20
2.2.4. Lauka darba dienasgrāmata un piezīmes	21
2.3. Validitātes problēma.....	21
2.4. Pētnieka pozīcijas un pētījuma ētika	21
3. DISKUSIJA UN ANALĪZE.....	24
3.1 Bahai ticības pamatfigūras un administrācija	24
3.2 Vērtību radīšanas uz uzturēšanas process.....	27
3.3. Morālās ētikas struktūra.....	32
3.4. Bahaī mācības ietekme uz dzīvi	35
3.5. Vērtību radīšanas un uzturēšanas process	37
SECINĀJUMI	39
Pateicības	41
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	42
PIELIKUMI.....	44
1.pielikums Interviju vadlīnijas	45
2.pielikums Lauka darba dienasgrāmatas un piezīmju fragments	49
3.pielikums Intervijas transkripta fragments	51
4.pielikums Papildus jautājumu uzdošanas fragments (angļu valodā).....	53

APZĪMĒJUMI

VTN – (Bahai ticības draudzes) Vispasaules taisnīguma nams

VGP – (Bahai ticības draudzes) Vietējā garīgā padome

NGP – (Bahai ticības draudzes) Nacionālā garīgā padome

“Vērtību sistēma”, “morāle”, “ētika” šajā darbā tiek izmantoti kā sinonīmi jeb apzīmējumi līdzīgām lietām.

IEVADS

Mūsdienās primāru lomu spēlē sabiedrības un indivīdu dzīves uzlabošana, kas norisinās ekonomiskā, politiskā, zinātniskā (tehnoloģijas), reliģiskā un/vai citos kontekstos. Šis dzīves aspekts ir svarīgs un pietiekami plašs temats, kuru ir iespējams arī plaši pētīt. Uzmanība var tikt pievērsta reliģiskajam kontekstam, piemēram, ņemot vērā to, kādā veidā norisinās reliģiska veida prakses mūsdienu sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanā/ attīstīšanā, pievēršoties indivīdam un tam, kā viņš redz šīs attīstības procesu un gaitu. Šī individuālā un/vai grupas dzīves kvalitātes uzlabošana/ attīstība balstās uz likumiem un normām, kuras pastāv gan sabiedrībā, gan konkrētu ticības mācību ietvaros. Tādejādi likums un morāle tiek skatīti vienkopus, kur “likums un morāle ir kopuma saite, kas vieno mūsu sabiedrību, kas veido vienotu, saskaņotu indivīdu masas kopumu¹” (Dirkems, 1933:398, citēts no Eller, 2007:138-140; t.m.).

Pētījuma ietvaros tika pievērsta uzmanība vienai no pasaules visjaunākajām neatkarīgajām reliģijām – Bahai ticībai². Tā aizsākās 19. gadsimta vidū Irānā, bet tagad Bahai ticība ir izplatījusies visā pasaulē, un tai ir savas administratīvās institūcijas vairāk nekā divsimt valstīs (S. Hečers un J. Martins, 2004:i). Starp bahājiešiem ir vai visu sabiedrību un etnisko grupu pārstāvji. Jaunā ticība ir atšķirīga reliģija, kas balstās vienīgi uz tā dibinātāja Bahāullā mācībām:

Bahai Ticība ir patstāvīga reliģija, kas ir līdzvērtīga islāmam, kristiānismam un citām pasaulē atzītām reliģijām. Bahaisms nav kādas citas reliģijas sekta; tā ir savrupa reliģija, un tai ir tāds pats statuss kā citām atzītām reliģijām. (S. Hečers un J. Martins, 2004:i).

S. Hečers un J. Martins (2004) par ticību un tās dibinātāju raksta sekojoši: “Bahāullā galvenais vēstījums ir, ka pienākusi diena cilvēci apvienot vienā globālā ģimenē. Viņš apgalvo, ka Dievs ir iedarbinājis vēstures spēkus, kas visā pasaulē rada atziņu, ka cilvēce ir vienota, īpaša dzimta. Šis vēsturiskais process, kurā, kā cer bahājieši, viņu ticībai ir galvenā loma, būs saistīts ar globālas civilizācijas rašanos” (S. Hečers un J. Martins, 2004:i). Bahai ticība, kas noliedz garīdzniecību, ļauj katram indivīdam attīstīties, pašam iepazīstot mācību un meklējot patiesību. Attiecīgi persona apzināti strādā ar sevi, lai kļūtu par personu, kura tiek atdzīta savā kopienā kā morālā persona (Mišels Fuko), kura seko izvirzītajām ētikas normām. Fuko (1984) apgalvo, ka “es” tās dažādajās formās ir ētikas rezultāts.

Par pētījuma mērķi tiek izvirzīts pētīt, **kā caur reliģisko praksi un mācību Rīgas Bahai ticības kopienas dalībnieki veido un īsteno vērtību sistēmu, kā arī pievēršties tam, kā tiek diskutēts par ticības mērķu/pamatprincipu realizāciju.** Ņemot vērā, ka par informantiem tika

¹ Šeit un turpmāk izmantots mans tulkojums no angļu valodas.

² Tā šo reliģisko kustību dēvē tās pārstāvji Latvijā.

izvēlēti tie kopienas dalībnieki, kuri Bahai ticībai ir pievērsušies jau pirms ilgāka laika un kuriem Bahai vērtības un ticības mācība ir kļuvušas par ikdienas dzīves sastāvdaļu, šīs vērtības un prakses netiek skatītas atrauti no pārējās dzīves. Pieņemot, ka pamatā indivīds pats attīsta savas zināšanas un uzskatus, šī apguves procesa izpēte ļauj nonākt pie pētnieciskajiem secinājumiem par dalībnieku vērtību sistēmu un viņu uzskatiem par tās realizāciju. Uzmanība tika vērsta uz to, kā kopienas dalībnieki diskutē par tādiem terminiem kā attīstība/ izaugsme (termini, kas priekšizpētes gaitā vairākkārt ir izpaudies un parādījies starp kopienas dalībniekiem), harmonija, vienotība un apvienošanās kā garīguma aspekti.

Lai spētu izziņāt šos aspektus un sasniegt pētījuma mērķi, tika izvirzīti vairāki pētnieciskie jautājumi, kuri vadīja datu vākšanas procesu:

1. Kādas vērtības ietver un kā tiek reprezentēta “vienotība”;
2. caur kādām praksēm, ar kādu ideju palīdzību tiek veicināta/ īstenota indivīda izaugsme Bahaī kopienā (kā tiek mācīta Bahāullā mācība, noteikumi, vērtības, likumi);
3. uz kādiem principiem balstās bahājiešu centieni pilnveidot sabiedrību, un kā šie principi tiek īstenoti ikdienas dzīvē;
4. kā dalība Bahaī draudzē kā kolektīvā ietekmē/veido individuālo dalībnieku ikdienišķo dzīvi, kurā Bahaī draudzes idejas (par izaugsmi, harmoniju kā mērķi uz kuru virzīties), tiek realizētas;
5. kā Bahai kopienā tiek diskutēts par materiālo un garīgo izaugsmi, kā tas sasaistās ar pašizaugsmi;

Tādejādi par pētniecisko uzdevumu ir iespējams izvirzīt atbilstošas teorētiskās perspektīvas un metodoloģijas izstrādi un pielietošanu mērķa sasniegšanai, kurā ietilpst līdzdalīgo novērojumu veikšana pusaudžu nometnē “X”, jauniešu tikšanās reizēs, kopienas sanāksšanas reizēs un Ruhi kursus (kuri norisinājās Daugavpilī), daļēji strukturētas intervijās, neformālas sarunas novērojumu un sanāksšanu laikā, kā arī teorētiskās literatūras apskats, kopienas piedāvātās literatūras un dažādu interneta materiālu analīze, pēcāk iegūto datu analīze, interpretācija un secinājumu veikšana.

Darbs sastāv no četrām nodaļām. Pirmajā nodaļā sniegts darba teorētiskais ietvars, kas skar morāles/ ētikas jēdzienu izmantošanu antropoloģiskos pētījumos. Teorijas daļā tiek apskatīti teorētiskie koncepti, kas palīdz skaidrot pētījuma lauka kontekstu un pētījumā gūtos datus. Tam seko otrā nodaļa ar metodoloģijas aprakstu par to, kā pētījuma laikā vākti, sistematizēti un analizēti iegūtie dati. Metodoloģijas apraksts ietver metožu izvēles pamatojumu un instrumentārija aprakstu, pētījuma lauka aprakstu un lauka darba gaitas analīzi, tai skaitā

informantu atlases principu un interviju plānu/vadlīniju izstrādes aprakstu, pētnieka pozīcijas vērtējumu un refleksiju par pētījuma ētiku, kā arī datu analīzes un apstrādes metožu aprakstu. Trešā nodaļa tiek veltīta sīkākai līdzdalīgajā novērojumā, neformālajās sarunās un intervijās iegūto datu analīzei un diskusijai. Šai nodaļā sniegts arī neliels ieskats Bahai ticības administratīvajā sistēmā. Savukārt secinājumos piedāvāti plašāki vispārinājumi, sniedzot būtiskākās ar pētnieciskajiem jautājumiem un iegūtajiem datiem saistītās atziņas.

1. TEORĒTISKĀ PERSPEKTĪVA

Bakalaura darba teorētiskajā daļā tiks skaidroti galvenie izmantotie teorētiskie koncepti, kuri raksturu pētījuma tēmu. Apskatīta reliģiskās antropoloģijas teorijas principi tēmā par vērtību sistēmas veidošanu, īstenošanu un uzturēšanu jeb morāli (bieži jēdzienus morāle un ētika izmanto kā sinonīmus), kas deva priekšstatus par pētījuma problēmas konceptuālo daļu un ieskicēja aspektus, kam pētījuma problēmas risināšanā ir jāpievērš uzmanība.

Reliģiska rakstura pētījumus ir iespējams uzskatīt par sarežģītu pētījuma tēmu gan ņemot vērā reliģijas definēšanas problēmu, tas ir, antropoloģiski dažādo variantu pieejamība sākot no Teilora, Dirkema, Gīrcas u.c., un turpinot ar mūsdienu pētījumiem par reliģijas evolūciju un to teorijām (saistības teorijas (*commitment theory*); kognitīvā teorija (*cognitive theory*); ekoloģiskā regulācijas teorija (*ecological regulation theory*)). Šī pētījuma ietvaros uzsvars tiek veidots balstoties uz reliģiski plašāk apskatīto principu, t.i., par to, kā tiek skatītā morāle jeb vērtību sistēma. Ņemot vērā, ka Bahai ticība ir jaunākā no visām reliģijā, pētījums par to, kā ticības vērtības tiek veidotas ļaus paskatīties uz to, kas tiek novietots kā primārais katra indivīda personisko dzīvju ietvaros, veidojot savu, kas vienlaikus saskan ar ticības kopienas uzskatiem. Vērtību sistēmas apskate sevī ietvers tādus aspektus kā tās veidošanās reliģiskajā un sabiedrības kontekstā, tās uzturēšana un likumu esamība (reliģisko normu nepieciešamība), indivīda dzīves veidošana un transformēšana, kopienas (kā grupas aspekts) vērtību veidošana un uzturēšana, un tās ietekme uz reliģisko attīstību.

1.1. Morāles jēdziena izmantošana pētījumos

Morāle ir jēdziens, kurš lielākoties ir bijis filozofisko interešu laukā, kur filozofiskie meklējumi reti kad pievērsās ikdienas indivīdu morālās dzīves faktoriem. Džarets Zingo (Jarrett Zigon) norāda, ka morāles antropoloģija tādu kādu mēs to pazīstam tagad ir ieskicējusies divdesmitajā gadsimtā, kur salīdzinājumā ar filozofisko pieeju, antropoloģija “uzņēmas uzdevumu aprakstīt un analizēt ikdienas dzīves pieredzi” (2008:1). Ikdienas dzīves pieredzes ir tās, kuras spēj atklāt par reliģiska tipa morāles pienākumiem visvairāk. Neapšaubāmi, pētnieks (*armchair*) var veikt plašu pētījumu par reliģisko morāli, veicot tikai materiālu apskati, attiecīgi iepazīstoties ar reliģiskajām normām, kuras cilvēkam ir jāievēro un jāseko, pētnieks var pievērsties rakstiem un lūgšanām, un caur tiem veikt savus secinājumus par to, kā reliģijā tiek skatīta, bet nevis praktizēta. Morāles praktizēšana, un uztvere ir dažādas lietas, jo viens ir to

apzināties, bet otrs ir to veikt. Tādejādi šāda pieeja dod tikai nelielu ieskatu morāles reliģiskajā aspektā, tā ieskicē pamatus. Pētījumos par reliģijas morāli ir svarīgi pievērsties tam, kā indivīds pielieto šo informāciju un praktizē savā ikdienas dzīvē, kā arī grupas/kopienas ietvaros. Pamatojoties uz to, ka reliģijas morāli veido domājoši cilvēki ar savu attieksmi pret morāles principiem, kas attīstās reliģijas un vai sabiedrības ietvaros. Attiecīgi Filozofiska rakstura skaidrojumi ir viennozīmīgi svarīgi un vienlaikus pielietojami antropoloģiska tipa pētījumos, kur būtu jāpievērš liela uzmanība tam vai uzskats nav vienkārši ‘uzspiesti’ pētāmajam laukam. Zingo norāda, ka filozofiskie uzskati arī ir savā veidā ieskicējuši un veidojuši morāles antropoloģiju (2008:1-3).

Daudzi antropologi ir pārliecināti, ka reliģija pastāv ikvienā sabiedrībā, pat ja jēdziens “reliģija” kādas konkrētās sabiedrības (kultūras) valodas ietvaros nemaz nepastāv. Citiem vārdiem sakot, to apzīmē izmantojot citu vārdu/vārdu savienojumu. Piemēram, japāņiem un ķīniešiem nav viena tradicionālā termina, ar kuru tiktu apzīmēta reliģija, un kas arī vienlaikus būtu ekvivalents reliģijas jēdzienam Rietumu valstīs (Winzeler, 2012:2). Antropologi un citi reliģijas pētnieki ir nonākuši pie tā, ka reliģija ir pastāvoša ikvienā sabiedrībā, kur vienlaikus to nav iespējams raksturot kā universālu. Tā ir viena no lietām, kura ir noteikta un kurai piekrist, savukārt diskutējot par jēdziena definēšanu izvērsas domstarpības šo pētnieku uzskatos un pieņēmumos. Jēdziena definēšanas problēmas izvērsas tāpēc, ka, lai gan reliģija ir novērojama ikvienā sabiedrībā, katrā no tām pastāv savi reliģiskie uzskati un prakses, tāpēc viens kopīgs definējums nav iespējams. Kopīgais ir tas, ka šajās kopienās ir savi morāles principi kurām tiek veidotas prakses un ticība augstākam spēkam, kā arī, pēc manām domām, izteikts cilvēka garīgās puses attīstīšanas process. Morāles praktizēšana ir saskatāma dažādos pētījuma laukos. Savukārt, morāle reliģijā ir īpaši pamanāma, kaut vai tāpēc, ka uz tās ir vērsts lielākais uzsvars. Šis ‘uzsvars’ veidojas prakšu rezultātā, kur iedejas par to, kas ir ‘nepieciešams’ tiek atvasināts no reliģiskajiem uzskatiem, jo reliģiski cilvēki, neveiks darbības, kuras nav saskaņā ar viņu ticību. Reliģiskie uzskati un mācība balstās uz normu ievērošanas un sekošana likumiem. Bahājieši uzskata, ka ticības mācība, kuriem viņi seko ir Dieva radīta. Uz normām var skatīties dažādi, piemēram, Ruta Benedikta (1956) norāda, ka morāle “ir ērts termins sociāli apstiprinātiem paradumiem” (1956:195, citēts no Jarrett Zigon, 2008:1). Savukārt Džarets Zingo (Jarrett Zigon) uzskata, ka morāle ir kaut kas vairāk kā “sociāli apstiprināti paradumi” (Zigon, 2008:1). Tādejādi rodas jautājums, vai uz morāli ir iespējams skatīties kā uz sociāli apstiprinātu paradumu reliģiskajā kontekstā? No vienas puses to var pieņemt kā sociāli apstiprinātu paradumu, jo ir cilvēki, kuri ir to pieņēmuši un adaptējuši savas ikdienas dzīvēs. Bet vai to var salīdzināt ar

paradumu? Par paradumu runā par kaut ko kas ir ierasts, t.i., ierasta cilvēka darbība, izturēšanās veids, rīcība. No vienas puses morāli kopumā varētu attiecināt kā uz sociāli apstiprinātu paradumu, bet ja tiek diskutēts par reliģijas morāli, tad tā ne vienmēr, pēc manām domām, ir sociāli apstiprināta. Tādejādi reliģijas morāle ir kaut kas vairāk kā sociāli apstiprināts paradums. Ir skaidrs, ka jautājums par reliģiju un morāli ir sarežģīts.

Reliģija gadu gaitā nav stāvējusi uz vietas gan skatoties no teorētiskās perspektīvas, gan no definīcijas attīstība gaitas. Roberts Vinzellers (Robert Winzeler 2012) apgalvo, ka Rietumu valstīs pieņemts domāt, ka morāle un ētika ir svarīgākās reliģijas dimensijas. Attiecīgi morāles un ētikas dimensiju klātesamību un svarīgumu ir iespējams novērot visās sabiedrībās, atšķirīgais pastāv tajā kā viņi uz to skatās, jo ne visās sabiedrībās nav viena vienīga (universāla) uzskata par morāli. Pati morāle ir universāla, bet morāles uzskati dažādās sabiedrībās nav uzskatāma par universālu. Morāle ir kā kādai sabiedrībai raksturīga nojēgumu un normu kopums, kas raksturo izpratni par pareizu un nepareizu rīcību, kā arī par pieņemamo un nepieņemamo. Roberts Vinzellers (Robert Winzeler) par morāli antropoloģijā raksta:

Kad antropologi pievēršas reliģijas un morāles jautājumam, tad tiek uzdots jautājums, vai attiecībās starp cilvēkiem (ko viņi dara ar citiem, kā viņi skatās un izturas viens pret otru, ar laipnību vai cietsirdību, palīdz vai izmanto) tiek ņemta vērā saskarsme ar Dievu un gariem, tam ka viņi tic vai, ja nē, vai pastāv cita veida saskarsme starp reliģiskajiem uzskatiem un praksi, un sociālās dzīves aspektiem par to ko darīt un ko nedarīt (2012:31-32).

Reliģijas morāles ietvaros, Vinzellers raksta, “Dievam rūp tas, kā cilvēki izturas viens pret otru, un rīkojas attiecīgi apbalvojot tos, kuri nedara ļaunus darbus, bet gan labus” (2012:31). Šis uzskats, kur cilvēkiem ir jāveic savas darbības saskaņā ar Dieva uzskatiem, protams, ir novērojamas plaši, kur arī Bahai ticībā uzsvars tiek vērsts uz atklāto, sociālo realitāti, kur “mēs, kā bahājieši cenšamies izprast Bahāullā mācības, un tulkojam tās pasaules darbībās, tādejādi palīdzot radīt civilizāciju, kuru Viņš paredzēja” (Lample, 2009:3).

1.2. Morāle un sabiedrība – likumi un principi

Pauls Lample (Paul Lample), kurš pats ir bahājietis, kā arī viens no Visuma taisnīguma nama biedriem raksta:

Kolektīvi mēs saņemam Dieva Vārda dāvanu, un ar tā lūgumu [vēstījumu], mūsu uzdevums ir radīt Dieva Karaļvalsti zemes virsū; tas ir, mums pakāpeniski jāveicina sabiedriskās kārtības celšanu, kas ir veidota no Bahāullā Atklāsmes patiesības (2009:3).

Pastāv vispārējs arguments, ka reliģiskā pārliecību un ticība, kas piemīt cilvēkiem, savā veidā atspoguļo sabiedrību, kurā viņi dzīvo, kur “uzskati par gariem, vairākām dievībām, augstie Dieviem vai monoteismu atspoguļo sociālās un politiskās varas formas; un kad sociālā un

politiskā forma attīstās, reliģiska pārliecība un ticība attīstās tai līdz” (Winzeler 2012:54).

Dirkems (1993) apgalvoja, ka

Likums un morāle ir kopuma saite, kas vieno mūs sabiedrību, kas veido vienotu, saskaņotu indivīdu masas kopumu. Viss, kas ir solidaritātes avots ir morāls; viss, kas liek citam ņemt vērā citu ir morāls; viss, kas liek viņam regulēt savu rīcību ar kaut ko citu un netiekties uz ego, ir morāls; un morāle ir tik cieta, kā šīs saites, kuras ir daudz un spēcīgas (1933:398, citēts no Eller, 2007:138-140).

Morāle tiek bieži uzskatīta kā “būtība vai lielākais ieguldījums” reliģiskajā praksē (Jack David Eller, 2007:134). Džeks Deivids Ellers (Jack David Eller) raksta, ka “lai gan nav šaubu, ka visām reliģijām un visām kultūrām piemīt, vai ietver uzvedības pamudinājumus un aizliegumus, attiecības starp morāli un reliģiju ir pretrunīgas” (2007:134). Viņš norāda, ka tas ko antropoloģija ir ienesusi diskusijā par morāli ir uzmanība uz dažādībām, sociālajām konstrukcijām, kā arī valodas relativitāti (2007:135). Kā jau tika minēts – ir daudz morāles, tas ir, katrā sabiedrībā/kultūrā ir savi uzskati par to kas ir ‘labs’ un kas ir ‘slikts’, ko ‘drīkst’ darīt un ko ‘nedrīkst’ darīt. Tādejādi uzskats, ka morāle ir atsauce uz ‘labu uzvedību’ ir “derīgs bet neskaidrs” pieņēmums, jo tas ko mēs saprotam ar ‘labs’ ir kulturāli relatīvs jēdziens, turklāt “pastāv dažādība labestības un ļaunuma uzskati, kur pastāv dažādi standartu komponenti jebkurā sabiedrībā” (2007:136). Ne katra darbība, kas ir “amorāla” vienlaikus ir arī “nelikumīga”, un otrādi, norāda Ellers (2007:136). Bahai ticībā ir savu likumi un uzskati par dažādām lietām, ko citi varētu nepieņemt par vajadzīgu. Tādejādi pastāv šis uzskats, ka morāle tiek skatīta dažādi, kā arī praktizēta dažādi, atkarībā no tā uz kādiem principiem tie balstās. Citiem vārdiem sakot, “morāle ir daļa no labo rīcību sociālā visuma, bet kur tieši novilkt līniju šajā visumā ir neskaidra” (2007:136).

Mišela Fuko (Michel Foucault) raksti par ētiku ir plaši izmantoti antropoloģiska rakstura pētījumos (Zigon, 2008:42). Viņš norāda, ka “morāle ir kods vai noteikumi, kas sabiedrībai” tiek uzspiesti, “vai precīzāk sociālās institūcijas apgalvo un mēģina uzspiest tās biedriem” (Fuko, 2000b:263, citēts no Zigon, 2008:42). Tādejādi Džarets Zingo raksta:

Šie morāles kodī nosaka, kādas darbības un uzvedība ir atļautas un aizliegtas, kā arī to attiecīgās pozitīvās vai negatīvās vērtības. Morāli, tad var uzskatīt par publiski izteiktu kodu pareizu un sagaidāmu uzvedību un darbības, kuras veic tādas institūcijas kā Baznīca, likums, vai kulturāli apstiprinātas sociālās attiecības, piemēram, pareizas seksuālās attiecības vai medicīniska un psiholoģiska normalitāte (2008:42; t.m).

Tas savukārt norāda uz to, ka šie morāles kodī reliģiskajā kontekstā tiek atvasināti no sabiedrībā pastāvošajām normām, kur atkarībā no reliģiskās pārliecības papildus tik pievienoti Ticības Mācības nosacījumi un likumi. Šīs normas, kas pastāv mūsdienu sabiedrībā ir tikušas praktizētas no to reliģiskās mācības aizsākumiem. Spriežot pēc Bahai ticības principiem saistībā uz

likumiem, Vispasaules taisnīguma nama dalībniekiem ir tiesības mainīt to, kas ir izteikt ticībā, bet tam pastāv savi nosacījumi. Tiek paskaidrots, ka VTN jebkādā veidā nemainīs Bahāullā dotos pamatprincipus, bet pamatā tiks izstrādāti noteikumi, pēc kuriem attiecīgi tiks īstenoti Bahāullā likumi. Tādejādi VTN (par to, kas ir VTN tiks diskutēts trešajā nodaļā – diskusija un analīze) dalībniekiem ir tiesības veikt, pēc viņu uzskatiem pareizo kodu izmaiņas, kuriem būs jāseko ticīgajiem.

Rojs Rapaports (Roy Rappaport, 1999) norāda, ka “galvenais reliģijas un rituāla aspekts nav akts vai “sators”, nemaz nerunājot par doktorīnu vai pārlicībām, pat ne aktu nozīmi un simboliem, bet gan attieksme pret šīm visām lietām ir tās par kurām viņi stāv” (Eller, 2007:143). Viņš norāda ka tas, kas reliģijā svarīga ir cilvēku attieksme pret – aktu, saturu, pārlicībām, simboliem utt. Ja cilvēku attieksme ir vērsta pozitīvi pret notiekošo un uzskatiem, kas valda reliģiskajā kopienā, tad to ir iespējams skatīt kā veiksmīgu reliģisko procesu, jo, ja cilvēku attieksme pret reliģiskajiem uzskatiem ir negatīva, tad indivīds nevēlas nekāda veida saskarsmi ar to. Tādēļ piekrītu Rojs Rapaports teiktajam par reliģijas un rituālā galveno aspektu. Reliģiskais mērķis, pēc Ellera teiktā ir, radīt cilvēkus, kas “domā un jūt dažādas lietas, un tāpēc izdara dažādas lietas, un aptur un savieno tās sociālajās attiecībās, kas atbalsta šīs darbības un kas pavairotu šīs darbības” (2007:145). Lai gan šāds pieņēmums varētu šķist pieņemams, to vajadzētu pamainīt un precizēt (pētījuma ietvaros), jo tas, lai gan ir spēcīgs un vienlaikus paties arguments, es teiktu, tas burtiski neattiecas uz Bahai ticību. Tiesa, ka pieņemot Bahai ticību cilvēks attīsta savas zināšanas un uzskatus, tādejādi rodas cilvēki ar savām domām un jūtām, bet tas, kas notiek Bahai ticībā ir tas, ka cilvēki paši to dara, nav neviens (garīdznieks), kas viņam norādītu uz lietām kas jādara, jādomā un jājūt. Mācīšanās norisinās arī grupās, kur viedokļi netiek uzspiesti, attiecīgi cilvēks var pieņemt citu viedokli vai nepieņemt. Bahājieši caur pašizpēti un saviem uzskatiem, un patiesības meklējumiem rada sevi (balstoties uz Bahāullā mācības principiem), un veic darbības saskaņā ar to, kā arī pavairo tās. Ellers nāk pie secinājuma, ka reliģija, tās lielajās formās un mazākajās, ir mazāk par doktorīnu nekā par cilvēka sagatavošanu darboties konkrētos veidos un garantēt, ka viņi to dara (2007:147). Šāds secinājums, pie kura ir nonācis Ellers ir atbilstošs reliģiskajiem uzskatiem, kur kopienās norisinās cilvēka sagatavošana un apmācīšana (pēc to piekrišanas).

1.3. Reliģija un tās vērtību sistēmas pielāgošanās un veidošana

Diskusija par morāli ir ievirzījusi tēmu par reliģijas attīstību un pielāgošanās aspektu. Tas ir, vai laika gaitā reliģija (ieskaitot vērtību sistēmas) pielāgojas attiecīgajam laika periodam?

Pastāv teorija (kas vislabāk saskan ar Bahai ticību), kas apstiprina pieņēmumu, ka reliģija pielāgojas attiecīgajam laika periodam – ekoloģiskā regulācijas teorija. Šī teorija ierosina, ka reliģija ir attīstījusies, jo tā sūtija kontroles signālus grupai, pastāstot tai par tās mijiedarbības stāvokli ar apkārtējo vidi (Dow b.g.). Attiecīgi, šī teorija norāda, ka reliģija ir attīstījusies, jo tā nepārtraukti ir adaptējusies konkrētajai videi, kur tāpēc tā ir attīstījusies kā adaptīvs mehānisms (Dow 2008). Tādejādi reliģija ir iesaistīta fakultatīvajā adaptācijā, kur visas liecības norāda un to, ka tās pamatā ir labklājības un izdzīvošanas veikšana (Dow b.g.). Cilvēku izdzīvošana balstās uz situācijas novērtēšanu, kas tālāk noved uz pielāgošanos tai. Šo situāciju, kur reliģijas attīstās līdz ar vidi, kurā dzīvo cilvēki, ir iespējams attiecināt ar vārdiem “šī laikmeta reliģija”. “Šī laikmeta reliģija” ir vārdu savienojums, ko bahājieši izmanto, kad tiek raksturota Bahai ticība. Tas savā veidā apstiprina Dow ideju par to, ka reliģija gadu gaitā ir varējusi noturēties, jo tā pielāgojas un attīstās. Gadu gaitā arī cilvēce ir turpinājusi augt un attīstīties, līdz ar to uzskati par dažādu rīcību veikšanu ir līdz-attīstījusies, kur morālās ētiskās formas ir saglabājušas tās pamatus, bet papildus piesaistos kultūras/reliģijas normas un likumus.

Pagājušo gadu laikā, pēc Richard Sosis un Candace Alcorta (2003) rakstītā, evolūcijas pētnieki ir vērsuši savu uzmanību selektīvo spiedienu izprašanai, kas ir veidojusi cilvēku reliģisko uzskatu un domu uzkrāšanu (Sosis un Alcorta, 2003:264). Evolūcijas vēstures gaitā ir iespējams novērot reliģiskās uzvedības modeļu izmaiņas, kur “Evanss-Pričards apgalvo, ka dramatiskās vēsturiskās izmaiņas reliģiskajā uzvedībā padara neiespējamu vispārināt reliģiju kategorijās, tādas kā cilšu, vadonības sabiedrības [chiefdom] un mūsdienu pasaules reliģijām” (Sosis un Alcorta, 2003:264). Svarīgi ir piebilst, ka evolūcijas teorijas reliģija pieņem, ka “uzvedību var vispārināt laikā un telpā”, kā arī “vairākās reliģijas lomas un sarežģītās funkcijas apgrūtinā pieiet tam izmantojot vienu teorētisko pieeju” (2003:264). Tādejādi reliģiskajos pētījumos pētāmajam laukam nevajadzētu pieiet pēc vien principa un vai teorijas.

1.4. Bahai morālā ētikas sistēma

Bahājiešu ētiskās mācības un rīkojumi var tikt skatītas kā saskaņota morāles sistēma (Schaefer, 2004:1). Udo Šefers (Udo Schaefer) norāda, ka šī saskaņotā morāles sistēma balstās uz “tikumu hierarhijas”, kura savukārt balstās uz vairākām metafizikas premisām, tādām kā – “Dievs ir absolūtās morāles vērtības avots; indivīdi paši kontrolē savu tieksmi un darbību, un tāpēc morāli ir atbildīgi par to; tikumīga uzvedība tiek atalgota pēcnāves dzīvē” (2004:1). Vēl kāda svarīga metafizikas premisa pieņēmums ir par cilvēka darbību – līdzīgi kā citās reliģijās, arī Bahai ticība pasludina, ka “indivīdi atradīs atmaksu atbilstoši to ticībai un rīcībai” (2004:5).

Tas norāda uz to, ka indivīdi, rīkojoties ‘nepareizi’ spēs atrast atbilstošu risinājumu iekš ticības likumiem. Attiecīgi, pastāv likumi, kuri jāievēro un atbilstoši tiem indivīdam ir jāseko. Šafers raksta:

Bahāullā skaidri norādīja, ka “relīģijas pīlāru pavājināšanās” varētu “radīt haosu un apjukumu.” Tik tiešām, ja nepastāv Dievs, vai metafiziska atbildība, un metafizisks soda par grēkiem – kad mūsu eksistence ir veltīga – pastāv neliela motivācija darīt labu un izvairīties no ļaunuma (2004:2).

Šefers norāda uz to, ka cilvēkiem ir nepieciešami likumi, ētika – globālie kodi, kas vadītu cilvēkus, kur kodiem būtu universāls vērtību standarta pielietojums (2004:2). Piemēram, Bahai ticība ir tā, kura piedāvā jaunus ētiskos standartus – “jaunu morāli, kas ir paredzēta, lai aizpildītu ētikas vākumu, ko atstājusi mirstošā morāle” (2004:2). Tiek norādīts uz morāles esamības vājināšanos sabiedrībās, kur reliģiskajiem pārstāvjiem ir “spēcīga morālā un garīgā” nostāja, un kur viņiem ir jāpalīdz to izveidot jeb atjaunot.

Bahājieši koncentrējas uz “pareizajām darbībām un motivācijām” citiem vārdiem sakot ētiku (2004:2-3). Šefers dala Bahai ētiku divās daļās: (1) teleoloģiskā – “ētikas tikums, kuras mērķis ir “labi darbi” un “slavējams raksturs” ” (2004:8); (2) deontoloģiskā – likumi, baušļi, aizliegumi. Abas šīs daļas netiek skatītas atsevišķi bet gan kopā, lai gan katrai daļai ir sava nozīme un būtība, indivīda dzīvē ir jāpastāv līdzsvaram starp abām šīm Šefera piedāvātajiem bahai ētikas dalījumiem. Bahai morāle balstās arī uz dievišķo atklāsmi, kur

Dievs ir likumu devējs, augstākais avots visām vērtībām. Tādejādi bahājiešu morālei nav filozofisks standartu kopums. Drīzāk tā ir (kā pagājušajā pestīšanas vēsturē) norādes zem apgaismības skolotāju autoritātes, kas apgalvo, ka viņa grāmata ir standarts labajam un ļaunajam [...] (2004:3).

Bahāullā atklāsmes mērķis ir radīt izmaiņas transformācijā un garīgajā atdzimšanā gan indivīdos, gan sabiedrībā (2004:6). Šīs morāles sistēmas tiek skatītas kā universālas, “veidojot garīgo un negrozāmo likumu, kas ir fundamentālā realitāte visām reliģijām – nemainīga un mūžīga” (2004:7). Šajā ticība iezīmējas divi pamata tikumi, kas ir patiesīgums un uzticamība, norāda Šefers. Abas šīs tikumības tiek skatītas kā kritiskas un nepieciešamas, jo tās ir “pamats visu cilvēku tikumam”, kā arī tās tiek skatīti kā svarīgas priekš indivīda “garīgās veselības”. Attiecīgi Bahai ētiku ir iespējams salīdzināt ar metodisku dzīvesveidu, kas balstās uz Bahāullā vārdu un likumiem (2004:13). Bahājieši strādā un praktizē savu morālo pārliecību kolektīvi.

Fuko diskutējot par ētiku, norādot ka ētika ir “attiecību veids, kas indivīdam pastāv ar sevi” (2000b:263, citēts no Zingo, 2008:42), jeb citiem vārdiem sakot ētika ir “apzināta brīvības prakse” (2000c:284, citēts no Zingo, 2008:42;). Tas nozīmē, ka ētika tiek skatīta kā tāda, kur persona apzināti strādā ar sevi, lai kļūtu par personu, kura tiek atdzīta savā kopienā kā morālā

persona (2008:42-43), kas liecina par to, ka Fuko uz ētiku skatās gan kā uz personīgo, gan sociālo procesu. Viss kas norisinās indivīda dzīvē var attīstīties tikai caur vingrinājumiem, treniņiem. Tādejādi uz procesiem, kas norisinās indivīda dzīvē ir jāskatās caur to, kā tas tiek praktizēts. Attiecīgi strādājot ar sevi indivīds sāk ar piedalīšanos dažādos kopienas organizētos pasākumos,ursos, darbībās, lasīt un attīstīt savas zināšanas par ticības mācības mērķiem un principiem, likumiem un normām. Strādāšana ar sevi ir pirmais posms reliģiskajā vērību sistēmas kontekstā. Kad indivīds ir ‘atradis’ sevi, tad viņa ētiskā darbība turpinās palīdzot citiem ‘atrast’ sevi un vai veidot prakses tiecoties pēc reliģiski uzliktās mērķa realizācijas. Ņemot vērā, ka bahājieši ir vērsti un sabiedrības garīgās vienotības izveidi, tad process, kā jau minēts – sākas ar pašu indivīdu.

Mihaels Lamberks (Mihael Lambek) raksta, ka “reliģija piedāvā objektus un gadījumus, ne mazāk kā modeļus ‘par un ‘par’ (*“of and for”*), jēgpilno ētikas praksi” (2000:313, citēts no Zingo, 2008:49). Pievēršoties reliģiskajām praksēm, pētnieks vienmēr saskarsies ar indivīdu un/vai draudzes vērtību sistēmu – ētiku un morāli. Par morāli nozīmīgu praksi tiek uzskatīt lūgšana. Lūgšana tiek skatīta kā kaut kas vairāk nekā saziņa vai verbāla izpausme ar Dievu, “tas ir arī sociālo attiecību veids ar citām personām, Dievu un arī sevi” (Zingo, 2008:55). Lūgšanām ir dažādas formas, tās mēdz norisinās gan vienatnē, publiski un grupās, un atkarībā, kā tā tiek izteikta, tai var būt dažādi rezultāti un mērķis (Zingo 2008). Tādejādi lūgšanas, kura ir visizplatītākās prakses visās reliģiskajās kopienās, “noteiktos apstākļos var uzskatīt par morālu praksi, kā arī reliģisku praksi” (Zingo, 2008:55). Tiek uzskatīts, ka tāpēc, ka Dievs var redzēt cilvēku ieceres, un ja lūgšanas ir šķietami vērstas uz Dievu, tad tām ir jābūt patiesām, jo reliģisks cilvēks nekad nemelotu Dievam (Zingo 2008). Šis arguments ir it īpaši svarīgs, ja lūgšanas norisinās publiski. Lūgšanas reliģiskā kontekstā tiek skatītas kā nozīmīgas, it īpaši, kad tās tiek izrunātas skaļi, jo tām tiek piešķirta morāla nozīme, attiecīgi pievēršoties tam uz kā tās tiek novirzīta, tās mērķis un vēstījums.

2.METODOLOĢIJA

Bakalaura darba metodoloģijas daļā tiks sniegts pētījuma lauka darba vietas un izmantoto pētniecības metožu apraksts. Kopumā bakalaura darbā tika izmantotas kvalitatīvās metodes – līdzdalīgais novērojums vairākos Bahai rīkotos pasākumos/sanāksšanās un neformālās sarunas novērojumu laikā, daļēji strukturētās intervijas ar Latvijas Bahai kopienas dalībniekiem. Starp pielietotajiem metodoloģiskajiem rīkiem bija lauka darba piezīmju un dienasgrāmatas rakstīšana, lai veicinātu refleksīvu un kritisku pieeju laukam un manai (pētnieces) darbībai tajā. Tika pievērsta pastiprināta uzmanība pētījam ētiskajai pusei, kā arī datu validitātes problēmām, kas tiek iztirzātas šajā nodaļā.

2.1. Pētījuma lauks

Līdz šim kā pētniecei vai jebkādā citā veidā ar šo kopienu un ticību man nav bijusi nekāda veida saskarsme. Priekšstatus par šo ticību guvu caur viņu mājas lapas analīzi (bahai.lv; <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/>), kā arī no Mudžana Momena “The Bahá’í Faith: A Beginner’s Guide” (2008). Pēc pirmās došanās laukā mainījās pētījuma virziens: tika atmests sākotnējais uzsvars uz sociālā un fiziskā ķermeņa mijiedarbi ticības sistēmas ietvaros, tā vietā lielāko uzmanību pievēršot tam, kā Bahai kopienas dalībnieki konstruē un realizē vērtību sistēmu savas ticības ietvaros. Par pētījuma lauku tika izvēlēti Bahai kopienas pasākumi laika posmā no 02.03.2016 (kad iepazinos ar Bahaī draudzes sekretāru un uzzināju par tuvākajiem pasākumiem). Pilna apjoma lauka darbs ilga no 12.03.2016 līdz 01.05.2016.

Konkrētāk, pētījuma lauku veidoja Bahai ticības kopienas tikšanās reizes, kurās bija iespējams iepazīties ar kopienas dalībniekiem un neformālās sarunās gūt nepieciešamo praktisko informāciju (apzināt potenciālos informantus), iepazīties ar kopienas dinamiku, kad tā sanāk kopā – Bahai kopienas dalībnieki tiekas ik pēc deviņpadsmit dienām. Par pētījuma lauku daļu ir iespējams uzskatīt arī nometni “X” laika periodā no 14.03.2016 līdz 18.03.2016, kurā iesaistījās kā brīvprātīgā. Iesaistoties nometnes dzīvē, bija iespējams iepazīties ar principiem, uz kuriem balstās idejas par to, ko ir svarīgi iemācīt nometnes dalībniekiem, to, ko nometnes organizatori uzskata par nometnes prioritātēm, tas ir, kas ir nepieciešams pusaudžu izglītošanā, vadoties pēc Ruhi kursu piektās grāmatas (šī grāmata ir veltīta pusaudžu garīgai izglītībai). Studējot šo grāmatu, topošais skolotājs/ skolotāja apgūst un izprot pusaudžu vecuma vajadzības, mācās organizēt un vadīt pusaudžu grupas, kā arī palīdz jauniešiem attīstīt savas spējas un kļūt par

aktīviem nākotnes civilizācijas virzītājiem.³ Tāpat pētījuma lauku veidoja un lauka darbā tika iekļautas jauniešu tikšanās reize un Ruhi kursu apmeklēšana. Arī šie pasākumi sniedza ieskatu kopienas dzīvē, tās darbības principos un uzskatos. Pārsvarā kopiena sastāv no krieviski runājošiem bahājiešiem, kā arī no bahājiešiem, kuri atbraukuši no ārzemēm (studentiem, dēvētiem arī angliskā vārdā par *pioniers*). Ņemot vērā, ka krievu valoda man ir saprotama tikai sarunvalodas līmenī, visu notiekošo (to, ko nespēju saprast/ iztulkot pati) man tulkoja draudzes sekretārs un/vai viņa sieva. Tādejādi valodas barjera nekļuva par tik lielu apgrūtinājumu un neietekmēja datu iegūšanu, kā tas sākumā šķita.

2.2. Metožu izvēles pamatojums un apraksts

Šajā darbā tiek izmantota datos pamatotā analīze, jo laukā iegāju ar mazām zināšanām par Bahai ticību, kur pētījuma tēma, mērķis, problēma un uzdevumi mainījās jau pirmajā nedēļā pēc pastiprinātas atrašanās laukā. Iesaistoties neformālās sarunās un veicot novērojumu, nonācu pie slēdziena, ka visatbilstošākā pētījuma tēmu būtu Bahai vērtību sistēmas radīšanas un uzturēšanas apskate indivīdu dzīves kontekstā, jo jau pirmajās tikšanās reizēs šie principi izpaudās visvairāk. Tēmas pārformulēšana deva iespēju gūt daudz datu, kurus vēlāk varēju analizēt, piemērojot atbilstošu teorētisku perspektīvu.

2.2.1 Informantu atlase un daļēji strukturētās intervijas

Lai spētu novērtēt to, kā indivīds konstruē un realizē vērtību sistēmu ticības ietvaros, par informantiem tika izvēlēti tie Bahaī ticības draudzes dalībnieki, kuri adaptējušies un pieņēmuši bahājiešu uzskatus (tādi, kuri ir bahājieši vairākus mēnešus) – būtībā, visi bahājieši, kuri regulāri apmeklē kopienas tikšanās reizes un rīkotos pasākumus. Izvēloties potenciālos informantus, pievērsu uzmanību katra konkrētā indivīda lomai draudzes ietvaros, ko iespēju robežās noskaidroju, vērsoties pie Bahaī draudzes sekretāra (vienu no deviņiem Garīgās padomes locekļiem). Bahai draudzes sekretār kā pētījuma lauka vārtzinis (*gatekeeper*) atlasīja tos informantus, kuri, pirmkārt, prot latviešu un/vai angļu valodu; otrkārt, vēlas piedalīties intervijā pētījuma ietvaros. Kopumā tika veiktas septiņas intervijas ar sešām sievietēm un vienu vīrieti. Intervijas norisinājās gan latviešu (četras), gan angļu valodā (trīs). Pēc nepieciešamības tika veikta papildus sazināšanās ar informantiem (skat. 4.pielikums), uzdodot tiem papildus jautājumus (četras reizes).

³ <http://bahai.lv/>, piekļūts 25.03.2016

Daļēji strukturētās intervijas tika veiktas ar nometnes organizatoriem, jauniešu tikšanās organizatorēm un kopienas dalībniekiem. Papildus dažādu rīkoto pasākumu laikā norisinājās neformālās sarunas ar praktiski visiem bahājiešiem, kuri saprata angļu un/vai latviešu valodu,.

Intervijas balstījās uz interviju plānu/vadlīnijām, kas tikai veidotas tā, lai ļautu informantam intervijas laikā brīvi diskutēt un atbildēt uz manis sagatavotiem jautājumiem par informanta ikdienas dzīvi un to kā ticība ir ietekmējusi viņu uzskatus un/vai domas un darbības. Interviju gaitā centos pielāgoties informantam, attiecīgi mainot vai papildinot interviju plānā iekļautās jautājumu sadaļas. Interviju plāna (skat. 1.pielikums) izstrādei tika veltīts pietiekami daudz laika, un tas kļuva par pamatu visbagātāko datu ieguvei par kopienas vērtību konstruēšanu un realizāciju ikdienas dzīvē. Viennozīmīgi šīs mācības piekritējiem ir savi uzskati un vēlmes, to kā viņi vēlas redzēt sabiedrību sev apkārt un kā to ietekmēt. Caur otro bloku bija ir iespējams iepazīties ar katra indivīda personīgo pieredzi saistībā ar katra indivīda personīgo ticību, bet neuzsverot jau kādas konkrētas bahājiešu vērtības, tas ir, kā tā ietekmē viņu redzējumu uz savu dzīvi un to, kas norisinās viņiem apkārt, un ko viņi var darīt/ un vai dara, lai uzlabotu/ pilnveidotu sev esošo apkārtni/sabiedrību. Savukārt runājot ar informantiem, pēc iespējas izvairījos minēt šīs vērtības, bet gan mēģināt saprast, kas ir būtiskākās vērtības viņiem pašiem – varbūt viņi piešķir nozīmi citām vērtībām. Trešais bloks – gavēnis. Par gavēni tiek runāts kā par satuvināšanos ar Dievu – “šīs 19 gavēšanas dienas tuvina mūs Dievam vairāk par visu. Kad mēs gavējam, mēs simboliski parādam savu mīlestību uz Dievu un mūsu uzticību Viņa baušļu ievērošanā.” Gavēšanu ir iespējams uzskatīt, kā svarīgu aspekti Bahājiešu garīgajā un fiziskajā dzīve (gavēnis kā fiziskā ķermeņa attīrīšana lai veicinātu reliģiski garīgo izaugsmi), tāpēc caur šiem jautājumiem bija iespējams izprasts indivīdu lomu gavēšanā, un cik svarīgs viņiem tas ir. Ceturtais bloks – Bahai vērtības. Bahaī mācība runā par tādām lietām kā “vienu patiesību,” “apvienošanos/cilvēces vienotību,” “harmoniju,” “atteikšanos no aizspriedumiem,” “patiesības meklējumi,” “līdzsvars” utt. Tie ir tikai daži no atslēgvārdiem, kuri parādās Bahaī literatūrā par morāles attīstīšanu, kurus arī bija iespējams novērot intervijās. Nākošais bloks – pusaudžu nometne. Jauniešu nometne, kurā piedalījās bērniem vecumā no 11-14 gadiem, tiek veidota ar mērķi “veidot stabilu bērna rakstura pamatu, palīdzēt bērnam attīstīt tādas īpašības kā taisnīgums, labestība, patiesīgums un līdzjūtība pret citiem un laba uzvedība”. Šī bloka veidošana bija nozīmīga, jo ir svarīgi saprast un izprast organizatoru mērķi un vēlmes attiecībā uz nometnes organizēšanu. Nākošais bloks – jauniešu tikšanās. Jauniešu tikšanās ir iespējams uzskatīt, kā svarīgu Bahājiešu prakses veidu, kur šajās tikšanās reizēs tiek diskutētas dažādas tēmas, kas saistītas ar jaunatnes iespējām ietekmēt savu apkārtni un pašiem pozitīvi mainīties. Caur šo bloku

bija iespējams saprast šo tikšanos nozīmi, to kāpēc viņiem tas šķiet svarīgi un kāpēc šādas tikšanās reizes ir jārīko. Nākošais bloks – Ruhi kursi. Caur šiem jautājumiem būs iespējams gūt ieskatu tajā, kā indivīdi, kuri apmeklē šos kursus, skatās uz šo tekstu apgūšanu un to pielietošanu ikdienā.

Intervijās tika izmantotas padziļināto daļēji strukturēto interviju vadlīnijas, kur Pēc interviju veikšanas ierakstu atšifrēšanai un analīzei tika izmantota datos balstītās/ pamatotās analīzes pieeja, saskaņā ar kuru pētījuma procesu var raksturot kā induktīvu, no empīriskā materiāla izrietošu. Tā ir analīzes sistēma, kas ietver sistemātisku induktīvu analīzi, kuras gaitā ar konkrētu metožu kopumu ir iespējams „identificēt kategorijas un jēdzienus, kas izriet no teksta,” un „kas savieno konceptus būtiskās un formālās teorijās” (H. Russell Bernard, 2006:492). Sekojot šai pieejai, daļēji strukturētās intervijas tika analizētas, izmantojot atklātās kodēšanas principu, kur attiecīgi kodi tika veidoti katrai nozīmīgajai frāzei un/vai teikumam, un, ejot cauri intervijas transkriptiem, tika pievērsta uzmanība tam, lai tos sasaistītu ar kādu kategoriju/ jēdzienu.

2.2.2. Līdzdalīgais novērojums

Līdzdalīgais novērojums norisinājās nometnes “X” laikā piecas dienas, marta mēnesī, atkārtotas nometnes nenorisinājās, jauniešu tikšanās reizē, kas tika apmeklēts vienu reizi, kopienas sanāksšanas reizes, kur tika apmeklētas četras no tām, Ruhi kursu laikā (ārpus Rīgas no 25.03-28.03.2016). Līdzdalīgais novērojums ietvēra ne tikai piedalīšanos bahājiešu pasākumos un/vai to novērošanu, bet arī piezīmju veikšanu gan līdzdalīgā novērojuma laikā, gan pēc tā, gan arī neformālas sarunas, nometnē un jauniešu tikšanās reizēs – ar to organizatoriem, bet Ruhi kursu laikā – ar to dalībniekiem.

2.2.3. Konteksta izpēte un literatūras analīze

Lai veicinātu manu izpratni par Bahai ticību, kopienas dalībnieki man labprāt piedāvāja literatūru, kura pēc viņu domām man varētu noderēt pētījuma procesā. Kā piemērus var minēt grāmatas “Revelation and Social Reality: Learning to Translate What Is Written into Reality” un “Prescription for Living”. Abas grāmatas ir sarakstījuši bahājieši. Pirmās grāmatas autors Pauls Labple ir viens no deviņiem Vispasaules taisnīguma nama pārstāvjiem (VTN) pārstāvjiem, kuram ir plaša pieredze un zināšanas par Bahai ticību. Savukārt otrās grāmatas, “Prescription for Living”, autore Rūhíyyih Rabbani ir Šogija Efendija (Ticības Aizbildnis) sieva. Abi šie autori

ieskicē Bahai ticības mācības pamatprincipus, kā arī to kā bahājieši skatās uz konkrētām lietām. (Sīkāk par VTN un Šogiju Efendiju tiks diskutēts trešajā nodaļā – diskusija un analīze.)

Jāpiebilst, ka pirms pētījuma uzsākšanas un pētījuma laikā konteksta izpētes nolūkos analizēju arī informāciju no kopienas dalībnieku ieteiktajām interneta lapām. Literatūrās analīzē iegūtie dati tika sistematizēti pēc tā paša principa kā intervijas – izejot no atklātā kodēšanas principa, kur attiecīgi kodi tika veidoti katrai nozīmīgajai frāzei un/vai teikumam.

2.2.4. Lauka darba dienasgrāmata un piezīmes

Pētījuma ietvaros lauka darba dienasgrāmata un piezīmju veikšanu iespējams uzskatīt par nozīmīgiem, jo tajās tiek piefiksēts refleksijas par laukā piedzīvoto, kā arī citas pārdomas, jautājumi, kas rodas pētījuma laikā. Papildus jau minētajām piezīmēm līdzdalīgā novērojumā laikā un pēc tā, tika veiktas arī interviju piezīmes.

Savukārt lauka darba dienasgrāmatā fiksēju savas pārdomas, viedokļus un jautājumus, kas palīdzēja izvērtēt mana vietu laukā un ar to saistītos esošos vai potenciālos sarežģījumus.

2.3. Validitātes problēma

Viena no datu validātes problēmām antropoloģiskā pētījumā var radīt pārāk aktīva atsevišķu informantu balss/ darbība, tas ir, šie informanti var būtiski ietekmēt datu analīzi un secinājumus. Šī aktivitāte izpaužas kā spēcīgas personības runātīgums, atvērtība, interesantu stāstu/ pieredzes pasniegšana pētnieka saskarsmē ar tiem pētījuma dalībniekiem, ar kuriem ir izveidojas labāks kontakts. Tieši ar šādu izaicinājums es sastapos savā lauka darbā, kurā sākotnēji biju ļoti atkarīga no vārtziņa – draudzes sekretāra palīdzības. Turpmāk iepazīnos ar pārējiem bahājiešiem spēju nodibināt kontaktus ar citiem, tādejādi mani priekšstati par bahājiešiem palielinājās.

Validātes problēmu daļēji veicināja arī valodas barjera. Lai gan tulkošana norisinājās katru reizi, kad biju laukā, veicot neformālās sarunas ar indivīdiem, tie nespēja izteikt savu viedokli pilnībā, jo to vārdu krājums latviešu valodā nav tik bagāts kā krievu valodā, tādejādi saskarsme bija ierobežota.

2.4. Pētnieka pozīcijas un pētījuma ētika

Pētījuma laiks tika izvēlēts pamatojoties uz ieinteresētību reliģiskajos procesos, par to kā tiek veidotas un īstenotas vērtības. Esot laukā pamazām iepazīnos ar ticības principiem un to, ko bahājieši māca. Iepazīstot šo ticību vairāk nonācu pie tā, ka uzskati, kuri tiek mācīti ir man

saistoši un saprotami, kas īpaši pierādījās jau Ruhi kursu laikā, kur piedalījās kā dalībniece un arī izteicu savus uzskatus, kuri sakrita ar kopīgajiem grupas uzskatiem, kā arī nevienā brīdī nenonācu situācijā, kad apšaubītu izteiktos uzskatus. Uz tikšanās reizēm tika iets ar nepacietību uzzināt ko jaunu par šo ticību, tas pats attiecas uz literatūras lasīšanu par ticības mērķiem un zināšanām. Būtībā, aukstāk minētās grāmatas spēja atbildēt uz pamata jautājumiem par ticības būtību un mērķiem, kas savukārt apgrūtināja procesu, kur radās vēlēšanās pētījuma ietvaros minēt citus svarīgus aspektus par ticības būtību, par informantu pieredzi un citām ar ticību saistītām un apgūtām lietām. Pēc iespējām distancējos no šādu iespēju rašanos, tādejādi pieturoties pie esošā pētnieciskā mērķa, problēmas un uzdevumu risināšanas.

Pētījuma ētikas ievērošana darbā ar cilvēkiem ir svarīga un nepieciešama. Antropoloģiskā pētījuma ētika paredz, ka pētījuma laikā un pēc tā veikšanas pētītajām kopienām un indivīdiem nedrīkst apzināti kaitēt. Cenšoties īstenot pētījuma ētikas normas, šajā pētījumā galvenokārt balstījos uz Amerikas Antropologu asociācijas (*American Anthropology Association*) ētikas kodeksu. Šis kodekss paredz, ka antropologam būtu ne tikai jāizvairās no tiešu kaitējuma radīšanas pētījuma dalībniekiem, bet arī vajadzētu rūpīgi izvērtēt sekas, kas varētu nejauši negatīvi ietekmēt pētījuma dalībniekus jau pēc darba publicēšanas⁴.

Ētikas principu pielietošana šajā pētījumā sākas jau brīdī, kad tika veikta pirmā sazināšanās ar kopienā, tādejādi nodrošinoties, ka kopiena ir ar mieru, ka turpmāko mēnešu laikā par to tiks veikts antropoloģisks pētījums. . Ņemot vērā, ka pētījuma veikšana kopienai nesagādāja problēmas un ka mana darbība kopumā tika pieņemta, viens no principiem tika izpildīts, tas ir, veikts pētījums tikai ar informantu piekrišanu nekādā veidā neuzspiežot attiecīgo pētījumu. Sākoties pētījumam, iepazīstināju kopienas sekretāru ar pētījuma mērķi un pastāstīju par veidu, kā plānoju veikt pētnieciskos uzdevumus., Kad darba gaita mainījās pētniecisko tēmu un līdz ar to pētījuma mērķi un uzdevumus, ar tiem atkal iepazīstināju Bahai draudzes sekretāru. Tādejādi centos nodrošināt bahājiešu informētību par maniem pētnieciskajiem nolūkiem.

Došanās laukā sākās ar brīvprātīgo darbu pusaudžu nometnē "X" marta vidū. Kā brīvprātīgā nometnē pavadīju piecas darba dienas, no kurām viena bija ekskursiju diena. Šajā nometnē piedalījās pusaudži vecumā no 11-14 gadu vecumam, kas nozīmē, ka lai viss norisinātos pēc ētikas principiem, pusaudžu vecākiem bija jāapzinās mana loma kā brīvprātīgajai pētījuma ietvaros. Nepilngadīgo bērnu vecākiem nebija iebildumu pret manu novērojumu veikšanu, kas arī nozīmēja, ka nebija nepieciešams rakstīt piekrišanas lapu par novērojumu veikšanu, kas arī

⁴ <http://ethics.aaanet.org/category/statement/> piekļūts 10.05.2016

turpmāk neapgrūtināja līdzdalīgo novēroju veikšanu un piezīmju veikšanu. Lai spētu piedalīties šajā nometnē izgāju veselības pārbaudi un parakstīju līgumu par brīvprātīgu darbību nometnes ietvaros. Pirms nometnes tika apmeklēta jauniešu tikšanās reize marta sākumā (bija plānots apmeklēt atlikušās divas reizes, bet tas netika īstenots, jo pastiprinātā atrašanās laukā deva pietiekami daudz datus), kur visi bija pilngadīgi (pārsvārā studenti) un apzinājās manu darbību pētījuma ietvaros.

Lauka darba turpinājumā kopā ar bahājiešiem devos izbraukumā ārpus Rīgas, lai piedalītos intensīvajos Ruhiursos. Ruhiursos piedalījās gados vecāki cilvēki, kuri bija informēti par manu pētniecisko darbību. Intensīvie Ruhiursi ilga piecas dienas, ieskaitot ceļu no Rīgas uz norises vietu. Uz intensīvajiem kursiem kā palīdzes brauca divas nepilngadīgas meitenes, ar kurām nācās saskarties tikai ēšanas pauzēs, kā arī vakara saviesīgajā daļā (kas ietvēra dejas, dziesmas, filmu skatīšanos, lūgšanas jeb, citiem vārdiem sakot, atpūtu no zināšanu vairošanas). Šo meiteņu vecāki bija piedalījušies Bahai kopienas tikšanās reizēs, un tādējādi bija informēti par manu pētījumu un akceptēja to, ka es veicu novērojumus.

Kopumā visi pētījuma dalībnieki tika informēti par to, kas notiks ar iegūtajiem datiem, kā arī to, ka viņiem ir iespējams palikt anonīmiem, tas ir, cik vien tas ir iespējams, jo šī ir vienīgā kopiena, kas atrodas Rīgā, un tādējādi pilnībā anonīmiem Rīgas bahājiešiem palikt nav iespējams. Lai arī pilnīgu pētījuma dalībnieku anonimitāti nodrošināt nav iespējams, šajā darbā esmu centusies sniegt pēc iespējas mazāk specifisku detaļu par konkrēto individu. Tāpat informantiem darīju zināmu, kas notiks ar interviju ierakstiem un transkriptiem, proti – tie tiks iznīcināti pēc tam, kad vairs nebūs nepieciešamo pētnieciskajā procesā. Tas pats attiecās arī uz bildēm, pierakstiem vai citām sensitīvām lietām, kas tika uzkrātas pētījuma gaitā.

Pēc darba iesniegšanas pētījuma gala versijas tika nosūtīta Bahai kopienas sekretāram.

3. DISKUSIJA UN ANALĪZE

Pētījuma laukā iegūtie dati tika analizēti kategorijās pamatojoties uz intervijām un to sadalītajiem jautājumu tēmu blokiem, savienojot tos ar teoriju un pētnieciskajiem jautājumiem. Datu analizēšanā tika izmantots atklātās kodēšanas princips, kur attiecīgi kodi tika veidoti katrai nozīmīgajai frāzei un/vai teikumam. Ņemot vērā, ka dati tika atvedināti no empīriskā materiāla, teorija tam tik piemeklēta vēlāk – darbs pārsvarā balstās uz empīrisko pieredzi laukā.

Galvenokārt tika analizēts tas kā Rīgas Bahai ticības kopienas dalībnieki un informanti caur reliģisko praksi veido un uztur vērtību sistēmu, skatoties uz indivīdu uzskatu transformāciju un vai adaptāciju, gan caur daļēji strukturētajām intervijām, gan neformālajām sarunām novērojumu laikā. Kā arī tika meklēti vienojošie faktori morāles principu īstenošanā un uzturēšanā starp kopienas dalībniekiem un to individuālo pieredzi.

3.1 Bahai ticības pamatfigūras un administrācija

Šīs apakšnodaļas mērķis ir īsi iepazīstināt lasītājus ar ticības pamatfigūrām par to, kas ir ticības aizsācējs un tās turpinātājs/-i, t.i., tie kuri iedibināja vērtību sistēmas, kurām bahājiešiem ir jāseko. Tai skaitā paskaidrojot atsevišķas lietas, kas varētu būt neskaidras tam lasītājam, kas pirmo reizi dzird par šo ticību. (Pārsvarā zināšanas esmu ieguvusi no Ruhi kursiem, neformālajās sarunās ar bahājiešiem, kā arī caur teorētiskās literatūras analīzi – arī no kopienas dotās literatūras analīzes).

Alī Muhamed jeb Bābs (Báb) ir pirmais Bahai ticības vēstnesis (jeb Dieva Izpausme), kurš bija tas, kas saņēma vēsti no Dieva. Šī vēsts paziņoja par jauno Dieva izpausmi, kura pasaulei atnesīs mieru, vienotību un taisnību, kuru pēc viņa teiktā – “cilvēce tik ilgi bija gaidījusi” (zināšanas par Bābu ieguvu Ruhi kursu laikā, kur citāts ir ņemts no lauka darba dienasgrāmatas). Alī Muhamed pieņēma vārdu Bābs, “Bab” tulkojot nozīmē “Vārti”, kur attiecīgi viņš bija un ir tas, kurš “pavēra vārtus uz jaunu ķēniņvalsti, Dieva Ķēniņvalsti zemes virsū”⁵, kuru sasniegs tad, ja sekos Viņa gribai un mācībai. Bābs bija vēstnesis, kurš solīja, ka ieradīsies visu laikmetu Apsolītais – tas, kurš turpinās šīs ticības vēstīšanu. Šis Apsolītais bija Bahāullā. Mirzā Huseins Alī Nurī (Mírzá Ĥusayn-`Alí Núrí) jeb Bahāullā (Bahá'u'lláh) var uzskatīt par Bahai ticības dibinātāju. Viņš un viņa sekotāji uzskatīja, ka Bahāullā ir sava laikmeta Dieva izpausme. (Bahāullā tulkojumā nozīmē "Dieva godība"). “Deviņpadsmit gadus pēc viņa

⁵ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/dieva-izpausmes/babs> piekļūts 05.05.2016

sūtības Bahāullā atklāti pasludināja, ka viņš ir tas Apsolītais, kura nākšanu bija pareģojuši iepriekšējo laikmetu Dieva Izpausmes [Bābs]⁶. Bahāullā tika vajāts, izsūtīts un ieslodzīts, dēļ Dieva mācības sludināšanas. Attiecīgi Bābs un Bahāullā ir tā laikmeta vēstneši jeb Dieva Izpausmes, kuri sludināja Dieva mācību. Turpinot, par nākošo pamatfigūru ir iespējams uzskatīt Abasu Efendi (Abbás Effendí) jeb Abdulbahā (vārds tulkojumā nozīmē “Bahā (Slavas) kalps”), kas bija Bahāullā vecākais dēls, kuram bija jāturpina tēva iesāktais, un attiecīgi bahājiešiem bija jāvērsas pie viņa ar saviem jautājumiem, ja tādi radās. Abdulbahā nav Dieva Izpausme, bet gan viņa tēva ieceltais ticības sludinātājs. Abdulbahā ceļoja pa pasauli veicinot Dieva mācības Vārda izplatīšanos. Pēc Abdulbahā nāves par Dieva Ticības Aizbildni iecēla Šogiju Efendiju (Shoghí Effendí Rabbání) – Abdulbahā mazdēlu. Viņš turpināja izplatīt Dieva mācību tālāk, kur viņa darbības izpaudās sekojoši – pārtulkoja anglicki daudzus Bahāullā un Abdulbahā darbus, izskaidroja to nozīmi, veicināja vietēju un nacionālu Bahai organizāciju dibināšanu, kā arī vadīja vairāku programmu izpildi, Bahai ideālu izpildīšanai pasaulē⁷. Tātad Bābs un Bahāullā ir Dieva Izpausmes jeb sūtni, bet Abdulbahā ir Bahai ticības vadītājs un Šogijs Efendijs ir Ticības Aizbildnis.

Vietējā garīgā padome (VGP) ir padome, kura sastāv no deviņiem Bahai kopienas locekļiem. VGP ievēlēšana norisinās tikai 21. aprīlī, kas ir Rizvāna svētku pirmā diena, kā arī vienīgā diena, kurā bahājieši var ievēlēt savu VGP. Pastāv tādi likumi, kā – balsot drīkst cilvēks, kurš ir sasniedzis 21 gadu vecumu; ja diennakts laikā (starp saulrietu 20. aprīlī un saulrietu 21. aprīlī) netiek ievēlēta Garīgā Padome, tad atkal vēlēties drīkst tikai nākamgad 21. aprīlī. Bahājieši nekādā veidā nedrīkst ietekmēt to, kuri tiek ievēlēti, attiecīgi:

Garīgajā Padomē cilvēku nevajadzētu ievēlēt viņa bagātības vai viņa vārda dēļ kopienā, vai arī tāpēc, ka viņš ir bijis kaut kādā veidā laipns pret mums, un mēs viņam kaut kā par to gribam atlīdzināt, bet gan dēļ viņa patiesās sirsnības un uzticības Dieva mācībai un tāpēc, ka viņš spēj kalpot ticībai. Ikvienam bahājietim, kas drīkst balsot, vajadzētu apsvērt kopienas locekļu, vīriešu un sieviešu, garīgās īpašības un tāpat arī lūgt Dievu, lai Viņš vada viņu pareizā cilvēka izvēlē Padomei.⁸

VGP ir padome, kura tiek ievēlēta pilsētas kopienas ietvaros, kur savukārt Nacionālā Garīgā Padome, kura arī sastāv no deviņiem bahājiešiem ir plašāka mēroga padome – valsts mēroga, kur vēlēšanu sauc par kongresu (kurā, man bija tas gods piedalīties, un būt liecinieces par tas gaidu klātienē).

Nacionālā Garīgā Padome ir kolektīvs, kuru Kongresā ievēl dotās zemes bahājieši. Uz šo Kongresu nosūta delegātus no dotās zemes apgabaliem. Arī Nacionālās Garīgās Padomes

⁶ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/dieva-izpausmes/babs> piekļūts 10.05.2016

⁷ <http://bahai.lv/> piekļūts 10.05.2016

⁸ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/garigas-padomes-ievelesana> piekļūts 10.05.2016

vēlēšanās ir jāatceras tie paši bahājiešu vēlēšanu pamatnoteikumi, kādus ievēro Vietējās Garīgās Padomes ievēlēšana. Vēlēšanas mums bahājiešiem ir svēts pienākums, un tās ir garīga rakstura. Nekad netiek izmantota iepriekšēja kandidātu izvirzīšana un aģitācija.⁹

Attiecīgi NGP mērķis ir uzturēt kontaktus un palīdzēt attiecīgās valsts bahājiešiem. Sūtīt šiem bahājiešiem vēstules, rakstus, nodrošināt ar zināšanām par to, kas norisinās pasaulē saistībā ar Bahai ticību.

Vispasaules Taisnīguma Nams ir Bahai ticības augstākais likumdevējs. Attiecīgi, VTN sastāv no deviņiem cilvēkiem, kuri tiek ievēlēti caur NGP no visas pasaules bahājiešiem. Tiek norādīts, ka Bahāullā esot to iedibinājis savā likumu grāmatā, kur tā darbību Abdulbahā un Šogijs Efendijs esot sīki aprakstījis; attiecīgi, “tā deviņus locekļus no visas pasaules bahājiešiem ievēl reizi piecos gados nacionālo Bahai organizāciju vadība, kas pārstāv visus pasaules bahājiešus”¹⁰. VTN izstrādā noteikumus un izdod likumus par visām lietām, kuras nav atsevišķi izskaidrotas Bahai Svētajos Rakstos, lai neļautu “Bahai kopienai atpalikt no mūžam mainīgās pasaules”¹¹. VTN ir tas kurš vada Bahai Starptautiskās kopienas garīgo dzīvi un organizatorisko darbu. VTN pasaules bahājiešiem sūta vēstules par dažādiem paziņojumiem, par piegādu plāniem, kongresa ietvaros utt.

[..] uzdevums parādīt ko praktiski mēs kā ticība varam... tikai ar savu piemēru. Jo tā ir administratīva sistēma, kura nav nevienā citā kustībā. Nevienš cits, kā tikai bahājieši var parādīt kā viņi darbojās. (Vlada)

Bahai administrāciju bahājieši raksturo kā savādāku nekā citās reliģiskajās formās pastāvošā kārtība, jo “tā nav cilvēka radīta”¹². Bahāullā lika pamatus šai tagad pastāvošajai sistēmai. Tālāk to pilnveidoja un īstenoja Abdulbahā, bet “pateicoties Šogija Effendi mūža pūliņiem, tika pamazām uzcelta bahājiešu administrācija, kas vienoja tāli izklidētas kopienas un padarīja tās par vienotu veselu”¹³. Ar šo padomju palīdzību bahājieši veicina līdzsvarotu izaugsmi kopienas, valsts un plašākā mērogā.

Īsumā par Ruhi kursiem, tie ir garīgās izglītības kursi. Kursu būtība sastāv no tā, caur materiāliem, dalībniekiem tiek parādīts, kas ir tas veicinātājs, lai uzlabotu sabiedrību. Un lai sāktu uzlabot sabiedrību jeb apkārtni, vispirms ir jāsāk ar paša attīstību. Kursam ir divi mērķi:

⁹ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/nacionala-gariga-padome> piekļūts 12.05.2016

¹⁰ <http://bahai.lv/> piekļūts 12.05.2016

¹¹ <http://bahai.lv/> piekļūts 12.05.2016

¹² <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/bahajiesu-administracija> piekļūts 12.05.2016

¹³ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/bahajiesu-administracija> piekļūts 12.05.2016

pirmkārt veicināt sabiedrības labklājību un attīstību. Otrkārt, labklājību un attīstību nav iespējams sasniegt, kamēr cilvēki paši nesāk mainīties un aktīvi piedalīties savas apkārtnes uzlabošanā, tāpēc tiem, kas piedalāsursos, jāiegūst zināšanas, jāattīsta savas garīgās īpašības un spējas, un jāmācas kalpot apkārtējiem.

3.2 Vērtību radīšanas uz uzturēšanas process

Bahājiešu ticībā nepastāv profesionālā garīdzniecība, norādot, ka šajā laikmetā garīdznieki nav nepieciešami. Tiek paskaidrots, ka “relīģijai nav garīdznieku vai citu personību, kas var sev iegūt sekotājus no ticīgo vidus,”¹⁴ uzsverot to, ka šo mācību ir drīkstējies izskaidrot tikai Bahāullā, kurš tālāk šīs tiesības ir nodevis Abdulbahā, un pēc Abdulbahā šīs tiesības tika piešķirtas vienīgi Šogijam Effendi, tādejādi norādot, ka

Viņš ir aicinājis mūs visus pašiem meklēt patiesību tā, lai mēs skatītos paši ar savām un nevis ar citu acīm un klausītos ar savām un nevis ar citu ausīm, un saprastu paši ar savām izpratnes spējām. Meklējot patiesību, bahājieši iegūst pietiekami zināšanu par savu reliģiju, bet tas nav kā ar citu reliģiju cilvēkiem, kas sagaida instrukcijas no garīdzniekiem.¹⁵

Šie pastāvošie uzskati tiek veidoti caur Bahai ticības praksēm, tādām kā, lūgšanas, Ruhi kursī, bērnu nodarbības, jauniešu tikšanās reizes, prakses, kuras attīstīsies laika gaitā, kā arī individuāli strādājot ar sevi. Šeit pierādās Ellera paustais par to, ka reliģija sagatavo cilvēku darboties konkrētos veidos un garantēt, ka viņi to dara (2007:147).

Visas mācības un raksti ko dod Bahāullā. Tas takā atbilst manam iekšējam. Piemēram, kad kāds cilvēks pieņem kādu reliģiju, viņš jau jūt, kaut kas viņam tur ir tuvs, es tieši šeit atradu to. Es esmu izgājusi vairākām reliģijām un man kaut kas tur nepatika. [...] Kad es sāku lasīt Bahāullā darbus, es uzreiz sapratu, it kā es to visu jau zināju iepriekš. Tikai nevarēju izteikt, vai kaut kā tā. Te katrs vārds uzrunāja. (Santa)

Attiecīgi mācības praktizēšana norisinās nepārtraukti, kur vērtību sistēmas attīstīšana indivīdos, un to piesaiste ikdienas dzīvē norisinās visu laiku, tikai tādā veidā (caur praksēm) indivīds ir spējīgs veidot, īstenot un galvenokārt uzturēt šīs vērtības. To, ka katram ir jāatrod sava patiesība, attiecīgi ‘meklējot sevi’, ir iespējams īpaši saskatīt caur Ruhi kursiem, kur, kā grupai visiem tiek dots vārds izteikt savus uzskatus un domas par attiecīgajām tēmām, kuras tiek apspriestas. Tiek ņemts vērā katra dalībnieka teiktais, jo katram cilvēkam savas dzīves laikā ir izveidojusies sava

¹⁴ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/relijija-bez-garidzniekiem> piekļūts 16.05.2016

¹⁵ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/administracija/relijija-bez-garidzniekiem> piekļūts 16.05.2016

individuālā pieredze attiecībā uz ikdienas morāles/ētikas praktizēšanu iekš sabiedrības un reliģiskās kopienas ietvariem. Ruhi kursu ietvaros iepazīnos ar pusi no Otrās grāmatas satura, kuras saturs sastāvēja no “Ticības mācīšanās”, “tēmas zināšanu padziļināšana”, “kā iepazīstināt citus ar Bahai Ticības pamatprincipiem”. Šī bija vieta, kur plašā apmērā bija iespējams iepazīties ar vairāku bahājiešu (un ne tikai bahājiešu) viedokļiem un uzskatiem par tēmām, kuras tika padziļināti apspriestas. Tika norādīts “kad mēs mācām mēs mācamies līdzīgi” (citāts no lauka darba dienasgrāmatas), t.i., katru reizi apgūstot kādu tēmu ar citiem cilvēkiem, ir veicinājams uzzināt kaut ko jaunu un/vai paskatīties uz kādu tēmu caur cita cilvēka pieredzi.

Ir tik daudz, ko es esmu iemācījusies [...] un es turpinu mācīties, jo rakstiem ir milzīga ietekme, tas nozīmē, ka tu ej dziļāk un dziļāk, un arī tad, kad tiek pielietotas zināšanas realitātē, tu atgriezies un reflektē par to vairāk. (Zanda)

Es mīlu šīs grāmatas, jo tu iemācies tik daudz no katras grāmatas, un nav svarīgi cik reizes tu esi to darījis, tu vienmēr uzzināsi kaut ko jaunu, vai nu tāpēc, ka esi citā dzīves periodā, vai tas tiek darīts ar citiem cilvēkiem. (Katrīna)

Ruhi kursi ir viena no praksēm, kura visspēcīgāk parāda morālo nostāju, kur izpaužas tas, kam bahājiem ir jāpievērš uzmanība ikdienas dzīvē saskaroties ar citiem cilvēkiem un sevis attīstīšanas procesā, un kad pēcāk tas tiek praktizēt realitātē.

Izpratne nāk tikai ar praksi un mācībām kopā. Tas ir praktisks kurss, galu galā! Tas ir arī dzīvi mainošs kurss, jo iemācies tik daudz un tu vari pielietot šos konceptus ikdienas dzīvē. (Zanda)

Man patīk šīs grāmatas, jo tu mācies konkrētu tēmu sistemātiski. (Laura)

Otrās grāmatas ietvaros dalībnieku mērķis ir iegūt vairāk ‘iekšējās’ pārliecības, tādejādi dziļāk mācoties par kalpošanas tēmām un iegūst prasmes veikt apmeklējumus, kas saistīti ar mācībām ar citiem cilvēkiem. “Grāmata ir tā, kura rāda ceļu” (citāts no dienasgrāmatas). Jēdzieni, kuri visvairāk parādījās diskusiju un literatūras mācību laikā bija – “vienotība”, “attīstība”, “ticība”, “zināšanas”. Ruhi kursu ietvaros tika diskutēts par to ko ‘nevajadzētu’ un ko ‘vajadzētu’ darīt. Piemēram, aprunāšana, tenkošana, runāšana aiz muguras, norādīšana uz kļūdām vai nepatikas

izrādīšana – no šiem visiem aspektiem bahājiem būtu jāizvairās, un ja tomēr tiek novērtos kaut kas, kas norāda uz to, ka kāds kopienas dalībnieks rīkojas ‘nepareizi’, par to ir jāziņo VGP vai NGP, bet ne jāstāsta citiem bahājiem. Šo vērtību mācīšana izpaužas caur uzdevumu pildīšanas, rakstu lasīšanas un diskutēšanas par to, tādejādi iegūstot plašākas zināšanas par bahājiem morālo nostāju un darbību.

Es esmu iemācījusies pārāk daudz. (Katrīna)

Tas palīdz daudz vairāk rakstīto, kad tas tiek lasīts ar citiem, jo es varu tik daudz ko iemācīties no viņiem. (Laura)

Zināšanas ir tās, ar kurām indivīds spēj palīdzēt sabiedrībai. Kad norisinājās neformālās sarunas par manām studijām/pētījumu, parādījās jautājums “kā es ar savām zināšanām varēšu palīdzēt cilvēkiem?”. Turpmāk šis aspekt parādījās daudz, attiecīgi zināšanas kā indivīda spēja nodrošināt savu darbību sabiedrības attīstības procesā. Tādejādi vērtības, kuras ir tikušas iedibinātas indivīdos mudina tos veidot zināšanas, kuras vēlāk tie spēs izmantot, lai palīdzētu citiem. Attiecīgi informanti norāda, ka pirms palīdzēšanas citiem ir jāsāk ar sevi. Lai gan uzsvars tiek vērsts uz indivīda spējas ‘atrast sevi’, nedrīkst aizmirst kolektīvo svarīgumu attīstības procesā. Jo, sociālās realitātes veidošana nav individuāls darbs, tas tiek skatīts kā kolektīvs process (Lample, 2009:23-24).

Protams ar sevi. Vispirms tikai ar sevi un tad ar pārējiem (smejas). (Vlada)

Viņam ir jāsāk ar sevi, patiesība, jo viņam ir jāattīsta to, kam viņš tic. Tomēr tajā pašā laikā, uzlabojot sevi, tev vajadzētu sākt veikt nelielu soļus, lai uzlabotu situāciju ap sevi – vai tas ir iela kurā dzīvo vai pilsēta. Tā ir iespēja uzlabojot sevi un strādājot sabiedrības labā. (Zanda)

Līdzīga situācija izpaudās jauniešu tikšanās reizē, kur indivīdiem ir brīva iespēja diskutēt par sabiedrībā esošajām problēmām. Šīm tikšanās reizēm ir savi mērķi un nozīmīgums. (Materiāli tiek ņemti no VTN materiāliem, tas ir, no Ruhi kursu grāmatas par to kā ‘pareizi’ vest šādas nodarbības.) Ja cilvēku grupa diskutē par kādu svarīgu un aktuālu tēmu sabiedrībā, tad tā var izvērsties plaši un emocionāli, jo jebkurš no grupas dalībniekiem ir aktīvs sabiedrības loceklis, kurš vēlas, attīstības sekmēšanos.

[..] daudz aktuālās problēmas mūsu sabiedrība ir tāpēc, ka trūkst garīgums [..]. Diemžēl jauniešiem netiek dota iespēja izpētīt garīgumu, jo materiālistiskā perspektīva veicina patērnieciskumu un paš-orientāciju. Tāpēc, tas ir ļoti svarīgi organizēt šādas jauniešu tikšanās reizes. (Zanda)

Es domāju, ka mūsdienās mēs varam redzēt, ka tik daudz cilvēku meklē kaut ko jēgpilnu savās dzīvēs, un it īpaši ar visu krīzi, kas notiek. Cilvēkiem ir iekšējā vēlme palīdzēt citiem, kā arī, veikt izmaiņas kaut kā, un es domāju, radot šādu vietu, mēs dodam cilvēkiem iespēju runāt par šīm lietām, kas bieži netiek izrunātas. (Laura)

Radot šādas vietas, kur cilvēki spēj izrunāt sev svarīgas lietas ir viena no lietām, kas veicina vērtību sistēmas īstenošanu un uzturēšanu. Viens no veidiem kā reliģija ietekmē morāli ir tāda, ka “reliģiskās koncepcijas spēlē nozīmīgu lomu cilvēka morālās pasaules veidošanā” (Zingo, 2008:52). Pielietojot reliģisko koncepciju indivīds veido savu pieredzi apkārtnes attīstīšanas nozīmīguma un veida procesā.

Es teiktu, ka mērķis ir panākt, lai būtu jēgpilnas sarunas ar cilvēkiem par svarīgu tēmu pasaulē, lai viņi ir arī informēti, ja viņi ir ieinteresēti un apņēmīgi, tad mēs varētu sākt pirmo grāmatu ar viņiem. (Katrīna)

Attīstīšanās neaprobežojas tikai pilsētas vai valsts ietvaros. Attīstība tiek skatīta rajona, pilsētas, tad valsts un tad plašākā mērogā. Bahājieši pievēršas arī tam, kas norisinās citur, tam kā norisinās attīstība citās kopienas. Tie pievēršas situācijai pasaulē. Problēmu risināšana sākas ar sevi, tad kopienu, tad praksēm pilsētā, valstī vai plašāk.

Tas ir brīnišķīgi vest diskusijas starp viņiem un runāt par šīm tēmām, lai palielinātu informētību. (Laura)

Lai veicinātu attīstību, pēc kuras tiecas bahājieši, ir jānodrošina informētība un zināšana par pilsētā, valstī, pasaulē notiekošām lietām. Šis aspekts ir svarīgs, jo ja cilvēki ir informēti par to kāda situācija pastāv pilsētā, valstī un vai pasaulē, tikai tad attiecīgi viņi spēj rīkoties, izvirzot mērķus un plānus, tādus kā “piecu gadu plāns” – jaunās saistības nākošajiem pieciem gadiem.

Tajā iekļaujot “ekonomisko, politisko, garīgo aspektu attiecībā uz izaugsmi” (citāts no dienasgrāmatas). Attiecīgi, ja cilvēks nav pietiekami informēts par notiekošo, tad šīs tikšanās reizes palīdz viņam apzināt problēmu, un tādejādi kopīgi rast problēmai iespējamus risinājumus.

Vieta, kur tiek radītas vērtības, var arī uzskatīt bērnu klases. No novērojumiem tika secināts, ka pastāv uzskats, ka bērniem jau agrā vecuma būtu jāapzinās garīguma svarīgums. Neformālajās sarunās par pusaudžu nometni, viens no vadītājiem norādīja, ka šādā veidā mēs palīdzam pusaudžiem kļūt par spēcīgiem sabiedrības locekļiem, mācot tiem komandas darbu, prasmī strādāt individuāli un grupā, kas vadīs viņu izvēli un rīcību “ceļā uz pieaugušu cilvēku dzīvi” (citāts no dienasgrāmatas). Attiecīgi bērnu grupas, kuras tiek organizētas cenšas neiesaistīt pārāk reliģiozus materiālus, bet attīstīt morālo un garīgo pilnveidošanos. Arī vecāku iesaiste ir svarīga šajā procesā, kur vadītāji nodod informāciju par apguves procesu. Materiāli ar kuriem tika strādāt pusaudžu nometnes ietvaros bija mērķis “sniegt pusaudžiem iespēju dziļāk ielūkoties cilvēka gara spēkā.” Šo nodarbību uzsvars tika vērsts uz cilvēka “fiziskās esamības” pārākumu, kur pusaudžiem būtu jācenšas “izpētīt cilvēka iekšējos spēkus”. Tekstos bija iespējams saskarties ar valodu, matemātiku un dabas zinātnēm, kā arī teksti, kuros “galvenā uzmanība pievērsta izaicinājumiem, ko uzliek dzīve mūsdienu sabiedrībā” (citāts no pusaudžu materiāliem). Nometne nesastāvēja tikai no materiālu lasīšanas un uzdevumu pildīšanas. Tai tika atvēlēta aptuveni pusotra stunda no dienā pavadītajām četrām stundām. Pusaudžiem papildus tika rīkotas izklaidējošas aktivitātes, kuru pamatā bija komandas darbs, un spēja sastrādāties.

Lūgšanas ir visbiežākā morāles prakse no visām, jo pirmkārt tā tiek praktizēta individuāli katru dienu, un otrkārt, to vienmēr praktizē sanākot kopā. Džuzepe Dzordana (Giuseppe Giordan) raksta, ka garīgums ir kā atslēga uz svētumu (2009:227). Lūgšanas ir iespējams uzskatīt kā garīguma attīstīšanu, jo tā ir prakse kur indivīds atrodas kontaktā ar Dievu. Šī prakse tiek skatīta kā nozīmīga, jo tā ir gan reliģiska, gan morāla prakse (Zigan 2008).

Individuālās lūgšanas man palīdz savākties. Citi skrien, bet es lūgšanas veicu. Kad ģimene vēl nav pamodusies un ir klusums – ir tas klusais brīdis, kad esi viens pret viens ar Dievu. Man ļoti patīk tas viss. (Santa)

X vietā lūgšanu lasīšana palīdzēja man saprast kā notiek tā saruna ar Dievu. Tas ir ļoti tāds intīms tai momentā brīdis. Jo man nekad nebija pieredze lasīt lūgšanas. (Vlada)

Vlada papildus norāda uz to, ka “saruna ar Dievu” sākumā nav viegli praktizējama, t.i., ir jāspēj saprast tās nozīmīgums un veids, kā tas norisinās, kad cilvēks atrodas tikai ar sevi un Dievu. Lūgšanas ir brīdis, kad telpā iestājas klusums un cilvēki, kuri vēlas ko teikt vai nolasīt dara to – tas attiecas uz situāciju, ka lūgšanas notiek publiski. Šāda praksei rada īpašas sajūtas, kad telpā iestājas klusums, cilvēki ir aizvēruši acis un klausās vārdos, jo tas ir vienīgais par ko tai brīdī indivīdi domā. Šie piedzīvotie brīži, kad lūgšanas norisinās publiski var piedēvēt “magisku” sajūtu. Lūgšanām piemīt arī apvienojušais aspekts.

3.3. Morālās ētikas struktūra

Bahaī ticības piekritēji ir pārliecināti, ka galvenais princips, ko pasludina Bahāullā ir, ka “religiskā patiesība nav absolūta, bet relatīva; ka dievišķā Atklāsme ir ilgstošs un progresējošs process” (Effendi, 1993:9). Bahāullā Atklāsme netiek skatīta kā pabeigta, tas ir, tā pastāv uz to, ka “pilnīgāka patiesība, ar kādu Visuvarenais ir viņus pilnvarojis apveltīt cilvēci tik kritiskos apstākļos, ir jāatklāj turpmākos nemitīgas un neierobežotas cilvēces attīstības posmos” (Effendi, 1993:10).

Šī ticība nepārprotami aizstāv vienādas tiesības, iespējas un privilēģijas vīriešiem un sievietēm, pieprasa obligātu izglītību, izslēdz nabadzības un bagātības galējības, likvidē garīdzniecību kā institūciju, aizliedz verdzību, askētismu, ubagošanu un klosterus, nosaka monogāmiju, neatbalsta laulību šķiršanu, pasvītro nepieciešamību strikti paklausīt savai valdībai, cildina ikviena darbu, ko veic dievkalpojumu noturēšanai, mudina vai nu izveidot vai izvēlēties kādu papildus starptautisku valodu un iesaka tādu institūciju pamatprincipus, kādiem ir jānodibina un jā saglabā cilvēces vispārējais miers. (Effendi, 1993:11;)

Viens no bahājiešu pamatmērķiem ir vispārēja miera sasniegšana jauna, apvienota un garīgi apgaismotā pasaulē. Bahājiešu ticība paskaidro, ka visas iepriekšējās reliģijas pēc izcelšanās ir dievišķas. Bahai ticība ir monoteiska, kur uzsvars tiek vērsts uz garīgo cilvēces vienotību.

Visas reliģijas ir gandrīz vienādas, atšķiras tikai tas, ka reliģijas nākot savam laikmetam, un kaut ko papildina. Sūtņi nāk, viņi tikai viens otru papildina, attiecīgam laikmetam viņi atnes kaut ko jaunu, bet pamats ir viens un tas pats. [..]

Mūsu reliģija ir atšķirīga, mēs pieņemam visu reliģiju pārstāvjus. Mums ir zvaigzne, ar deviņiem stariem, tās ir astoņas atdzītas reliģijas un devītā nākošajai [reliģijai], kas vēl nāks. Nebūtu pareizi teikts to, ka mūsu reliģija kaut kāda īpaša veidā, atšķirta no citām, viņa ir tikai turpinājums. Šim laikmetam ir ļoti svarīgi runāt par to, kas tieši tagad notiek, un kā mums uzvesties, kad ir kari, un viņam [Bahāullā] tur ir tieši norādījumi – par robežām, par reliģijas kariem. [..] Viņš daudzos rakstos saka “mēs visi te ziedi vienā dārzā” – mēs visi dažādi, bet

vienā dārzā. Visu to skaistumu mēs kopīgi radam, un tieši tādi, kādi mēs esam – ar tādu reliģiju, ar tādu reliģiju. Nevajag tā, ka “re, mēs te labākie.. davai visi pie mums..” nē, katram cilvēkam ir izvēle. [..] neviens tev neaizliedz nākt no citām reliģijām.. arī kāpēc mums ir deviņas zvaigznes – mums ir tempļi uzcelti tā, ka ir deviņas ieejas. Un pie mums var nākt uz tempļiem lūgties jebkurš cilvēks, no jebkuras reliģijas. Tas nozīmē, ka esam atvērti visiem cilvēkiem, neatkarīgi no tā [kas viņš ir] [..] un tas mani pārliccināja. (Santa)

Reliģiskā vienotība un cilvēces vienotība tiek pierādīta caur darbiem un praksēm, un kā jau Santa minēja, pat tempļis ir izveidots pēc principa, kur visas šīs reliģijas pārstāvji var to apmeklēt. Vienotībai, kā arī būt daļai no Bahai kopienas ticības pārstāvjiem ir emocijām pārpildīta tēma. Vienotība, kas ir ticības pamatā. Sistēma un būtība, kas pastāv starp bahājiešiem ir neierasta. Katrā apmeklētajā sanāksšanas reizē valdīja miers un vienotības sajūta, visas darbības, kas norisinājās bija līdzsvarā. Nepārprotami vienotības aspekta pastiprināta esamība bija novērojama, jo kopienā nav daudz tās dalībnieki, tāpēc attiecības ir vieglāk izveidot un sekot līdz katra indivīda izaugsmei. Citās valstīs šādas kopienas var sastāvēt no vairākiem desmitiem bahājiešiem, kur vienotības veicināšanai ir jāvelta vairāk uzmanības un enerģijas. Būt daļa no kopienas tiek skatīta kā īpaša pieredze.

Tas ir kā būt daļai no skaistas ģimenes. Šie ģimenes locekļi, kuri ir dziļi garīgi saistīti ar mīlestības saiti pret Bahāullā. Pasaule man ir kā viena valsts, tāpēc ka es zinu, ka jebkur es došos, tur būs cilvēki, kas mani pieņems kā ģimenes locekli, un būs klāt, lai dalītos dzīves priekos un grūtībās. (Zanda)

Visi informanti norāda, ka kopiena viņiem ir kā ģimene, kur palīdzības sniegšana un atrašanās tiem blakus ir acīmredzama lieta. Būtībā visi informanti apstiprināja jau manu pieņēmumu, ka reliģiskās kopienas dalībnieku attiecības ir iespējams raksturot kā ģimeniskas. Attiecīgi, ticības sekotāji automātiski tiek iedalīti grupā ģimene, kurai ir jāpalīdz, ja tas ir nepieciešams.

Bahai kopiena ir svarīga daļa no manas dzīves, tāpēc, ka tā ir kā mana ģimene. Tās dalībnieki atbalsta viens otru ar to centieniem mainīt pasauli; viņi vienmēr būs klāt, lai palīdzētu, ja ir nepieciešama palīdzība. Turklāt Bahai kopienas ietvaros var apmainīties ar pieredzi un mācībām kalpošanas laikā, un padziļināt sevi kopā esot, lasot rakstus, lai saprastu vairāk. (Laura)

Būt daļai no kopienas man nozīmē, ka man vienmēr būs mājas un ģimene. (Katrīna)

Visi ir ļoti draudzīgi un atsaucīgi – man visa pasaule ir draugi, es varu aizbraukt jebkur un visur mani gaida. Tā pat pie manī brauc.. (Santa)

Vienotība, garīgā izaugsme un pašaušanās uz kopienas dalībniekiem spēlē svarīgu lomu. Bet esot daļai no kaut kā lielāka, izvirza noteikumus un uzdevumus, kuriem būtu jāseko. Tiek apgalvots, ja kāds grib kļūt par bahājieti, tad, ja tas dzīvo saskaņā ar Bahāullā mācību, tad viņš ir bahājietis.

Kāds ir tavs kā bahājieša uzdevums?

Kalpot sabiedrībai, un izmantot savas prasmes pasaules labā. Sasniegt labāko tajā, ko protu, attīstīt garīgās kvalitātes un spēt kopt savas attiecības ar Dievu. (Zanda)

Kā bahājiešiem, es ticu, mums ir nepieciešams kalpot cilvēces labā un uzsvērt vienotību. Lai nokļūtu tur, mēs cenšamies attīstīt sevi četros pamata aktivitātēs (Bērnu klases, Jauniešu izaugsme, Mācību Apļi, Dievbijība). (Katrīna)

Attiecīgi informanti izprot savu ‘uzdevumu’ un nepieciešamību sekot viņu uzliktajam mērķim, jo pirmkārt tie apzinās notiekošo, otrkārt, viss, kas tiek izteikt šajos likumos ir viņiem saprotam un pieņemams. Tādejādi viņi vienkārši neveic šos uzdevumus, vispirms viņi pārliecinās par to nepieciešamību, un tikai tad rīkojas – tiek apsvērta tas, kādu labumu tas dos sabiedrībai/cilvēkam.

Kad tu esi pārliecināts, ka Dievišķajam ārstam ir zināšanas, kas spēj izdziedēt jebkuru slimību, tu uzticies, un pat ja zāles ir rūgtas un nav garšīgas, vai tu tās negribi dzert, tu dziļi iekšā zini – tās tev palīdzēs, tāpēc tu tās paņem, un pēc tam juties labāk un dziedināts. (Zanda)

Zanda šim uzdevumam, kuriem seko piedēvē dziedinošu spēku, kur sākumā var rasties domas par to, ka tas nav svarīgi vai nepieciešami, bet kad tas tiek izdarīts, pāri nāk saprašana, kur attiecīgā darbība ir veicinājusi pozitīvu rezultātu. To pašu ir iespējams attiecināt un paša indivīda garīgo izaugsmi uz dzīve izmaiņas uzsākot sekot mācības principiem (sīkāk par to nākamajā apakšnodaļā).

3.4. Bahaī mācības ietekme uz dzīvi

Garīgā un materiālā izaugsme ir jēdzieni, kuri plaši tiek diskutēti šīs ticības ietvaros. Garīgā izaugsme darba ietvaros tika skatīta kā tāda, kur indivīds pilnveido un attīsta sevi, tas ir, persona apzināti strādā ar sevi, lai kļūtu par indivīdu, kurš tiek atdzīta savā kopienā kā morālei sekojoša persona (Zigon, 2008:42-43), attiecīgi persona, kura ievēro Bahāullā likumus un mācību. Morāla personā ir tādu, kura tiecas uz ‘labo’, dara ‘labus’ darbus, attiecīgi tādi, kuri pēc reliģiskās pārlicības ir pieņemamas aktivitātes, un izvairās no ‘sliktām’ aktivitātēm, tādas, kas tiek aizliegtas reliģijas pārstāvjiem (teleoloģiskā un deontoloģiskā Bahai ētika). Garīgā izaugsme ir tā, kura visbiežāk tiek asociēta ar reliģiskajām institūcijām. Tās ir vietas, kur garīguma attīstīšana ieņem primāru lomu, kur garīguma meklēšana iekš katra indivīda dzīves atšķiras:

Es domāju, ka cilvēki ir ļoti dažādi, jo īpaši attiecībā uz to garīgajiem Dieva meklējumiem un dzīves jēgu. (Laura)

Katra indivīda ceļš uz ticību ir citādāks, katrs saskaras ar saviem šķēršļiem, un ticība ir tā, kura, pēc intervijām spriežot, palīdz ar tiem tikt galā. Morāle kā tāda nav tikai idejas vai uzskati, bet tā ir prakse ko indivīdi veic. Tādejādi, veicot morālu darbību nozīmē radīt morālus cilvēkus, kas savukārt nozīmē, radīt cilvēkus ar īpašām vērtībām, attieksmi un paradumiem (Eller, 2007:141). Ellers apgalvo, ka tādejādi mēs varam apgalvot, ka reliģija nav tikai kaut kas, kas informē cilvēkus (dot viņiem diskursīvas zināšanas vai pārlicību), par to kā transformēt sevi, bet gan “pārvērst viņus par noteiktiem cilvēkiem kuri uzvedas dažādos veidos” (Eller, 2007:141). Attiecīgi tāpēc pastāv likumi un normas, kas cilvēkiem ir jāapgūst, lai tās spētu izmantotu praksē – palīdzot citiem un sev. Fuko norāda, ka tādejādi šādu procesu ir iespējams raksturot gan kā personīgu, gan sociālu procesu. Tas nozīmē, ka sabiedrībā izvirzītas normas un uzskati dažādos veidos ietekmējušas bahājiešu dzīves. Tādejādi to (morāles prakses) var uzskatīt par publiski izteiktu kodu – pareizu, sagaidāmu uzvedību un darbības. To ir iespējams attiecināt arī uz likumiem un nosacījumiem, kuri pastāv Bahai ticībā, un tas, kā tās ir vai nav mainījušas viņu dzīves. Process, kur indivīda dzīve ir mainījies būs novērojams vienmēr, svarīgi ir paskatīties uz to, kā tas ir palīdzējis viņu dzīvēs un tālā, kā viņi izmanto šīs zināšanas.

Kā un vai līdz pievēršanās ticībai ir mainījusies Jūsu dzīve?

Mainījies ir daudz, visa dzīve ir mainījies! Man personīgi bija ļoti grūti. Man bija bērnības trauma, kur man bija patēvs kurš sita, [un] es pārdzīvoju. Tad es aizgāju no mājām, un

sākās mans ceļš.. es aprecējos agri. [...] [Bērnības traumas dēļ] man bija bail no cilvēkiem, es nevarēju ieiet kafējnīca apsēsties pie galda, ja tur bija svešs cilvēks [...] Pēc tam, kad es jau biju bahājiete viss tas sāka mainīties. [...] [Tad kad] iepazinot ar bahājiestu rakstiem un Ruhi kursiem, kur viss bija smalki aprakstīts – kā jāpiedod, kāpēc tas viss.. kāda nozīme cilvēkam uz zemes, kāpēc viņš ir uz zemes, kas viņam jādara [...] un tad jau sākās tās pārmaiņas, tas garīgais ceļš. (Santa)

Izmaiņas ar ko saskarās Santa ir būtiski mainījušas viņas dzīvi, sākot ar spēju rast atbildes uz nozīmīgiem jautājumiem, spēju piedot, no jauna spēt rast kontaktu ar citiem cilvēkiem un nenosodīt citus, tāpēc, ka tie rīkojas ‘nepareizi’ vai darbībām, kas neatbilst Bahāullā mācībai.

Izmaiņas nav vienīgais aspekts ar ko saskaras informanti pieņemot ticību – pretestība no apkārtējiem, vai tā būtu ģimene, draugi, kolēģi. Šis aspekts ir novērojams starp vairākiem no informantiem.

Jā, jo īpaši atpakaļ [mājās], kad mamma kļuva par bahājieti. Mēs izjutām lielu pretestību no dažiem ģimenes locekļiem (tante). Arī cilvēki apsūkāja un sauca Ticību par sektu. Tomēr tas ir tikai pārpratums un, kad cilvēki redz mūsu rīcību, darbība runā skaļāk par vārdiem. Bet kopumā cilvēki respektē to, ka tu stāvi par kaut ko savā dzīvē, un ka tev ir principi. Protams, cilvēki daudz tiesā tevi un dažreiz izrāda naidu, citreiz cilvēki ir patiesi [patīkami] satraukti un izrāda lielu interesi un cieņu pret lietām, ko es daru ar savu dzīvi. (Zanda)

Lai gan sakumā ir cilvēki, kuri nesaprot, kāpēc viņš vai viņa ir pievērsies tādai ticībai, paskaidro informanti, bet laika gaitā, kad tiek izprasta mācība un kam viņi tic, un kādas darbības tiek veiktas, ģimene, draugi vai kolēģi pieņem un nenosoda viņu izvēli. “Darbi runā skaļāk par vārdiem” (citāts no dienasgrāmatas). Kopienas dalībnieki uzskata, ka idejas un uzskati, kuri tiek izteikti šajā mācībā ir pieņemami un saprotoši (bet ne visi un līdz galam, jo pēc informantu teiktā, saprast visu nav iespējams), t.i., viss izteiktas ir pielietojams ikdienas situācijās.

Bahāullā rakstītais ne vienmēr līdz galam ir saprotam, tas ir, ir lietas, ko ar laiku sapratīs, un ir lietas, kuras cilvēkam nav jāsaprot. (Laura)

Ir daudz lietas, kuras es nesaprotu, vai dažreiz sagādā grūtības, jo pastāv tik daudz koncepcijas un veidi, kā darīt lietas, kuras ir grūti saprast vai ieviest savā dzīvē. Bet, kamēr

mana ticība augs, tā pat augs mana izpratne pat likumiem un konceptiem, kā arī maksimālā gudrība aiz tiem. (Zanda)

Protams šajā ticībā ir daudz lietas, kas nav izskaidrotas un ir daudz lieta, kas mums kā cilvēkiem nav domāts saprast, tādas kā Dieva stacija,[tas ir] kas ir nākamajā pasaulē .. un tā tālāk. Bet priekš manis.. tas mani apmierina, jo es zinu, ka ir iemesls, kāpēc es to nesaprotu. (Katrīna)

Kā jau minēts informantu dzīves viennozīmīgi ir mainījušās. Izmaiņas norisinās brīdi, kas indivīds strādā ar sevi un piedalās ticības rīkotajās praksēs, tādejādi attīstot savas zināšanas un prasmes saprast attiecīgās tēmas, kuras iepriekš nav bijušas saprotamas līdz galam. Šīs sistēma un prakses, kuras ir tikušas iedibinātas caurs Bahāullā likumu grāmatas ir unikālas. Veids kā tiek paskaidrots viss ir šķietami vienkārši, bet vienlaikus sarežģīti pašsaprotami. Tēmas, kuras tiek diskutētas ir sabiedriski un individuāli nozīmīgas un garīgi svarīgas ikviena cilvēka dzīvēs. Nav jābūt bahājietim, lai atdzīt kādus uzskatus, kas sakrīt ar Bahāullā teikto, jo lielākā daļa cilvēku, kad materiālā dzīve ir nomākusi, sliecas pēc garīguma atklāšanas savās dzīvēs un tās attīstīšanas.

3.5. Vērtību radīšanas un uzturēšanas process

Reliģijā, pastāv savi likumi un nosacījumi kuri jāievēro. Ir lietas, kuras tiek izvirzītas, kā primāras un kurām ir jāseko, un no kurām ir jāizvairās – ievērojot ticības principus. Pastāv vairāki veidi kā Bahai ticībā tiek veidotas un īstenotas/uzturētas vērtības. Šie divi procesi ir vienlaikus atsevišķi un vienu otru ietekmējoši, jo bez viena nevar pastāvēt otrs un otrādāk. Abiem šiem posmiem ir tā teikt apakš posmi, kas ietver to dažādās prakses. Attiecīgi vērtību sistēmas radīšanas sākas ar indivīda dzīves pieredzi, vai nu tā ir sākusies ar Bahai ticību, vai indivīds to ir iepazinies vēlāk. Bahai ticībā pastāv uzskats, ka 15.gadu vecumā cilvēks var izlemt, vai viņš vēlas būt bahājietis. Tādejādi, bērns kurš dzimis Bahai ticības ģimenē automātiski nekļūst par bahājietī, viņam tiek dota izvēle izvēlēties vai pieņems šo ticību kā savu vai nē.

Tādejādi vērtību radīšanas process sākas ar katra indivīda individuālo pieredzi un uzskatiem par sev svarīgām tēmām. Tālāk morālās vērtības tiek veidotas saskaņā ar ticības principiem, likumiem un nosacījumiem. Kad cilvēks ir pieņēmis ticību kā daļu no sevis un savas ikdienas dzīves, tad viņš sevi sauc par bahājietī. Attīstīšanas process norisinās caur dažādām praksēm, caur kurām vienlaikus indivīdam ir iespēja mācīties ar citiem bahājiešiem. Mācīšanās noved pie prakšu apzināšanas ar kuru palīdzību iespējams veicināt citu garīgās izaugsmes

iespējas. Par praksi, kuru indivīds strādā ar sevi var nosaukt lūgšanas un individuālā rakstu lasīšana, bahājiešu grāmatas utt. Tādejādi tiek veidotas zināšanas un reliģiski domājoši indivīdi. Ellers raksta, ka caur reliģiju “cilvēks kļūs citādāks” (2007:141), attiecīgi tie kļūst stiprāki, drosmīgāki un vairāk pārliecināti, kā arī viņos rodas noteiktas idejas, kā arī sentimenta rašanās un palikšana viņos (Eller, 2007:141). Tādejādi ir iespējams apgalvot, ka bahājieši studējot rakstus ar citiem (un vai vienatnē) transformē sevi un vienlaikus savus uzskatus. Tāds pats process ir novērojams pārējās bahājiešu praksēs, kur indivīds veido savu (un kolektīvo) vērtību sistēmu. Tas norisinās caur tādām praksēm kā Ruhi kursi. Šie kursi ir tie, kuri pievēršas indivīda personiskajām un sabiedrībā svarīgām tēmām. Kopā ir desmit grāmatas, tās var izlasīt, tās var saprast, bet pēc indivīdu teiktā, tās nevar pilnībā apgūt, jo zināšanas nav statiskas, un tās nestāv uz vietas. Zināšanas, kas tiek iegūtas caur kursiem katru reizi var mainīties vai transformēties. Citiem vārdiem sakot, prakses kuras veido bahājieši veicina augstāk minētos procesu, vai tās būtu jauniešu tikšanās reizes, sanāksšana kopā, vai rīkojot bērnu klases. Norisinās atgriezeniskais process, jo cilvēku dzīves nestāv uz vietas, tās atrodas nepārtrauktā attīstības posmā, kur vērtības var būt paliekošas, bet zināšanas par to ‘izmantošanu’ un nodošanu tālāk attīstās un var mainīties.

Tādas grāmatas kā “Revelation and Social Reality: Learning to Translate What Is Written into Reality” un “Prescription for Living” ieskicē Bahai ticības morāli – indivīda ticības noteiktos pienākumus to ikdienas dzīvē, un, galvenokārt, to, kā pietuvoties “Zelta laikmetam” (“laikam, kad Dieva valstība būs uz zemes, un kad starp cilvēkiem valdīs vienotība un harmonija” (citāts no dienasgrāmatas)). “Zelta laikmets” tiek attiecināts uz ticības mērķa sasniegšanas brīdi, līdz kuram ir tāls ceļš ejams. Attīstība ir process, kurš norisinās nepārtraukti, attiecīgi pilnveidojoties indivīdam un sabiedrībai vienkopus. Šī ticība tiek skatīta kā tāda, kur ir tikusi sūtīta attiecīgi šim laikmetam, lai palīdzētu cilvēcei attīstīties un pilnveidoties, galvenokārt garīgi un spēt saprast to, ka ‘Zelta laikmets’ iestāsies tad, kad cilvēce kļūs vienota.

SECINĀJUMI

Šī pētījuma mērķis bija noskaidrot to, kā caur reliģisko praksi un mācību Rīgas Bahai ticības kopienas dalībnieki veido, īsteno un uztur vērtību sistēmu, kā arī pievēršties tam, kā tiek diskutēts par ticības mērķu/ pamatprincipu realizāciju.

Vērtību sistēmas veidošanas sākas ar indivīda uzskatiem par viņam svarīgām tēmām. Tālāk tā norisinās pieņemot Bahāullā mācībās paustos uzskatus, kur informantiem Bahāullā mācība ir pieņemams un pilnībā praktizējama, raksturojot to, kā kaut ko, kas viņiem ir bijis zināms, bet nav bijis “skaļi” izteikts. Nākošais posms sevī ietver prakses kurās indivīdi attīsta savu morālo pusi kopā ar citiem cilvēkiem (Ruhi kursi, lūgšanas), kur papildus tiek mācīts un parādīts kā iegūtās zināšanas izmantot ikdienas dzīvē (bērnu klases, nometnes, jauniešu tikšanās reizes). Vērtības tiek īstenotas nepārtraukti, jo to ikdienas dzīve sastāv no morāliem principiem, tas ir, veicot ikdienišķas darbības reliģiskie uzskati un likumi ir adaptēti pilnībā, tādejādi to uzstūrēšana norisinās individuāli atceroties par tiem, vai veicot dažādas prakses to mācīšanai citiem.

Secinājumi sasauca ar to, ka cilvēkiem dzīvē ir nepieciešams kāds un vai grupa, kas palīdzētu tam (tiem) attīstīties garīgi, lai spētu atrast ‘pareizo ceļu’. Mūsdienās ir situācija, kur indivīdu dzīvēs pārākumu ņem materiālās dzīves pārpilnība, ar to politisko, ekonomisko zinātnisko (tehnoloģijas) izaugsmi. Bahājieši norāda, ka ir pārāk liela pievēršanās materialitāti, bet ne ar garīgumu saistītām lietām.

Izglītība ir svarīga Ticības ietvaros, jo ar tās palīdzību ir iespējams palīdzēt sabiedrībai, bet bahājiem ir jāpamana atšķirība starp to, kad indivīds palīdz tikai sev vai virza savu enerģiju uz palīdzēšanu citiem. Pārsvārā viss griežas ap atalgotu karjeru, tas ir, kā pareizāk uz to tiekties. Morālās vērtības tā teikt tiek veidotas atkarībā no “šī laikmeta” vajadzībām, kur informanti norāda, ka mūsdienu sabiedrībai sagādā grūtības cilvēkus garīgā izaugsmes attīstīšanā. Abdulbahā norāda, ka

Materiālā civilizācija ir sasniegusi veiksmīgi progresējošu plakni, bet tagad ir nepieciešamība pēc garīgas civilizācijas. Viena pati, materiālā civilizācija neapmierinās; tā nevar izpildīt nosacījumus un prasības pašreizējam laikmetam; tās priekšrocības ir ierobežotas materiālu pasaulē. Cilvēka garam nav ierobežojumu, gars pats par sevi ir progresīvs, un ja dievišķā pasaule tiek īstenota, cilvēka gars virzīsies uz priekšu (Lample, 2009:10).

Šī uzskata esamība un praktizēšana ir plaši novērojama starp bahājiem, kas izpaudās gan līdzdalīgajos novērojumos, Ruhiursos. Bahājiešu viens no morāles sistēmas uzdevums ir radīt garīgu civilizāciju, kur garīgums būs veicinātājs vienotībai un harmonijai starp cilvēkiem. Morāli,

tad var uzskatīt par publiski izteiktu kodu pareizu un sagaidāmu uzvedību un darbības, kas norisinās Bahai ticības kopienā.

Tomēr bahājiētis tic, ka Bahāullā ir Dieva Izpausme mūsu laikmetam. Un Bahāullā, tāpat kā Dieva Izpausmes pagātnē, ir nācis, lai pavērtu mums mūsu laikā jaunu un laimīgu vienotības laikmetu.¹⁶

Lai izplatītu ticību, lai radītu Bahai kopienas, lai praktizētu mācības par sociāliem jautājumiem, lai izglītotu jauniešus vai bērnus, lai iesaistītos akadēmiskos pētījumos un strādātu citās nozarēs, kas veicina sabiedrības attīstīšanos, rada iespējas sasniegt līdzsvaru starp studēšanu un darbībām/praksēm, kurās tiek izvirzīti jautājumi, definētas problēmas un mēģinājumi sasniegt risinājumu (Lample, 2009:24), kas ir saskaņā ar Bahai morālo nostāju. Tā par vērtību un zināšanu īstenošanu raksta Lample, norādot, ka indivīdam ir jāatrod līdzsvars starp materiālo un garīgo pasauli. Bahai ticības mācības mērķis un funkcija ir sagatavot cilvēku efektīvai uzdevumu izpildei caur pieņemošu attieksmi, un novirzīšanu uz pieņemtām darbībā (ko pasludinājis Bahāullā).

Bahai ticības dalībnieki apstiprina arī to, ka netiek pievērsta pietiekama uzmanība pusaudžu/jauniešu garīgai izglītošanai. Tiek norādīts, ka jā māca pusaudžiem/jauniešiem, kāpēc ir svarīgi atrast līdzsvaru un attīstīties mūsdienu pasaulē gan garīgi, gan materiāli, attiecīgi līdzsvara radīšana starp abām šīm lietām. Līdzsvars un harmonija, vienotība un sapratne, ir daži no terminiem, ar kuriem ir iespējams raksturot šo ticības mācību.

Veicot tālāk pētījumus šajā tēma, uzskatu, ka vajadzētu pastiprināti pievērsties Ruhi kursiem, jo caur tiem ir iespējams iepazīties ar indivīdu kolektīvo vērtību sistēmas veidošanu un uzturēšanu – attiecīgi pievērsties diskusijām par tēmām, kas tiek apspriestas grupās. Šie kursi ir izstrādāti tā, ka mācības noved līdz praksēm, tādas kā bērnu klases, bērnu audzināšana, pusaudžu garīgās izaugsmes sekmēšanas, sevis attīstīšana. Ja tiek dota iespēja iepazīties ar attiecīgajiem Ruhi materiāliem par kādu praksi, tas dos iespēju paskatīties uz vērtību veidošanas praksi vēl citos veidos. Kā arī pētījumu var novirzīt uz garīguma apskati, attiecīgi pētīt kā garīgums tiek praktizēts, kas arī ir plašs temats ticības ietvaros .

¹⁶ <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/home/likumi-un-pienakumi/ka-klut-par-bahajieti> piekļūts 20.05.2016

Pateicības

Es vēlos pateiktie vārtzinim - Bahi kopienai sekretāram par doto iespēju veikt pētījumu šajā draudzē, kurš arī sniedza man atbalstu atbilstošās literatūras atrašanā un vienmēr rada laiku atbildēt uz man interesējošiem jautājumiem. Esmu pateicīga, ka man tika dota iespēja apmeklēt dažādas bahājiešu prakses un pasākumus. Laiks ko pavadīju laukā deva man jaunus ieskatus par reliģiskajiem uzskatiem un pārliecībām, kā arī labu praktisko pieredzi lauka darba veikšanā.

Es vēlos pateikties arī lauka darbā iesaistītajiem informantiem, kuri dalījās savā pieredzē par to ko viņiem nozīmē Bahai ticība vērtības un uzskati, kas tiek mācīti un realizēti.

Lielu pateicību es vēlos izteikt bakalaura darba vadītājai Dr. Ievai Raubiško, kura palīdzēja man saprast darba virzienu un teorētisko ietvaru. Viņas ieteikumi un komentāri darba izstrādes laikā sniedza daudz vērtīgas informācija.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

- Bernard. H. Russell. „Grounded Theory.” *Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches*. 492-497. Oxford: AltaMira Press, 2006.
- Dow, James W. b. g. “The Evolution of Religion: Modern Anthropological Theory.” [https://www.academia.edu/2654524/The Evolution of Religion Modern Anthropological Theory](https://www.academia.edu/2654524/The_Evolution_of_Religion_Modern_Anthropological_Theory)
- Dow, James W. b. g. “The Evolution of Religion: Three Anthropological Approaches.” [https://www.academia.edu/1987785/The Evolution of Religion Three Anthropological Approaches](https://www.academia.edu/1987785/The_Evolution_of_Religion_Three_Anthropological_Approaches)
- Dow, James W. 2008. “Is Religion an Evolutionary Adaptation?” *Journal of Artificial Societies and Social Simulation* vol. 11, no. (2) 2. <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/11/2/2.html>
- Effendi, Shoghi. “Aicinājums Nācijām.” Baltijas valstu Bahājiešu Reģionālā Padome, 1993.
- Eller, J. David. “Religion, Morality, and Social Order.” Grāmatā *Introducing Anthropology of Religion*, 134-159. New York:Routledge, 2007.
- Giordan, Giuseppe. “The Body between Religion and Spirituality.” *Social Compass*, Vol. 56 no 2 (2009): 226-236.
- Gīres, Klifords. „Reliģija kā kultūras sistēma”, no grāmatas *Kultūru interpretācija*. Rīga: Izdevniecība AGB, 1998.
- Momen, Moojan. “The Bahá’í Faith: A Beginner’s Guide.” Oxford: Oneworld Publication, 1997.
- Lambek, Michael (2000), “The Anthropology of Religion and the Quarrel between Poetry and Philosophy,” *Current Anthropology* 41(3): 309–20.
- Lample, Paul. “Revelation & Social Reality: Learning to Translate What Is Written into Reality.” Palabara Publication, 2009.
- Rabbani, Rúhíyyih. “Prescription for Living” Bahais Publishing Trust of India, 2013 [1950].
- Riekstiņa, Silvija. “Ceļš uz mieru visā pasaulē.” Rīga: «VIEDA», 1990.
- Schaefer, Udo. 2004. “Towards a Bahá’í Ethic.” Grāmatā *Search for Values: Ethics in Bahá’í Thought*, John Danesh, Seena Fazel (red.), 1-18. Los Angeles: Kalimát Press.
- Sosis, Richard & Candace Alcorta. (2003). Signaling, solidarity, and the sacred: The evolution of religious behavior. *Evolutionary Anthropology* 12(6):264-274.

Viljams S. Hečers un Duglass J. Martins, "Bahai Ticība Jaunās vispasaules reliģijas asni," Rīgas Bahai ticības draudze, 2004:1-5.

Winzeler, Robert L. 2012. *Anthropology and religion : what we know, think, and question*. 2nd ed. United Kingdom: AltaMira Press:

- Winzeler, Robert L. Anthropology and Religion: 1-19.
- Winzeler, Robert L. Religion Here and There: Western Notions in Comparative Perspective: 21-31.

Zigon, Jarrett. 2008. *Morality: An Anthropological Perspective*. Oxford: Berg:

- Zigon, Jarrett. "The Philosophical and Theoretical Foundations of Social Scientific Studies of Morality– From Plato and Aristotle to Durkheim, Weber, and Foucault":23-45.
- Zigon, Jarrett. "Moral Consciousness and the Ethics of Self": 52-59.

Citi avoti (pētījumā izmantotās Bahai mājas lapas)

- <http://bahai.lv/>
- <https://sites.google.com/site/bahaiticiba/>
- <http://www.bahai.org/beliefs/>

PIELIKUMI

1. Ievads

- 1) Vai varat sākumā pastāstīt par sevi? Ar ko Jūs nodarbojaties ikdienā?
- 2) Kā Jūs iepazīnāties ar Bahaī ticību/mācību?
- 3) Cik ilgi jau esat pievērsies/-usies šai mācībai?
- 4) Kāpēc nolēmāt pievērsties šai ticībai?
- 5) Kā nonācāt Bahaī draudzē?
- 6) Pievērsoties Bahaī ticībai, ar ko Jūs sākāt?

2. Bahaī mācības ietekme uz dzīvi

I (jautājumi visiem)

- 1) Kāda ir Jūsu kā bahājieša ikdiena? Vai ticība kādā veidā ietekmē Jūsu ikdienu?
- 2) Kā un vai līdz pievēršanās ticībai ir mainījusies Jūsu dzīve un uzskati par to? (garīgās, fiziskās izmaiņas, dzīves kvalitāte ...)
- 3) Kā Jūs skatieties uz attīstību iekš savas dzīves ietvariem?
- 4) Kā Jūs veidotu nākotni savai ģimenei; ko Jūs gribētu uzlabot; kā Jūs uz to tiektos?
- 5) Vai un kā Jūs tiecaties uz Bahai ticības mērķu realizāciju?
- 6) Ko Jums tas nozīmē būt daļai no Bahaī draudzes?
- 7) Vai uzskati, kuri tiek izteikti šajā ticībā ir pilnībā Jums pieņemami un praktizējami? Kāpēc?

II (Bahai sekretāram)

- 1) Pievērsoties Bahaī ticībai, ar ko ir jāsāk? (piem. svētie raksti, baušļi, lūgšanas, mācības principi utml.)
- 2) Cik bieži sanāk kopā Bahaī kopiena? Kā izpaužas kopienas sanāksšana?
- 3) No cik dalībniekiem sastāv Bahaī kopiena? Vai dalībnieku skaits palielinās?
- 4) Kādi pasākumi notiek? Cik bieži šādiem pasākumiem būtu jānotiek? Kā tie izpaužas?
- 5) Vai Bahaī draudzes locekļi satiekas arī kādos citos pasākumos, ārpus draudzes?

3. Gavēnis *Jautājumus var arī uzdot tiem, kuru ieturējuši gavēni, bet to vairs nedara veselības, grūtniecības dēļ.*

- 1) Vai atceraties kad Jūs pirmo reizi sākāt gavēt; Vai atceraties kādas bija jūsu pirmās izjūtas un domas par to? (cik gadus tiek ieturēt (ja tiek ieturēts); pieredze Bahaī gavēšanā kā kopienai ...)
 - 2) Kādu lomu gavēnis ieņem Jūsu ikdienas dzīvē?
 - 3) Cik svarīgs pēc Jūsu domām ir gavēšana?
 - 4) Vai ir grūti ieturēt gavēni pēc Jūsu domām? Vai varat minēt kādu piemēru?
 - 5) Kā Jūs jūtaties gavēņa laikā?
 - 6) Kādas ir sajūtas to beidzot?
 - 7) Vai Jūs ieteiktu gavēt arī citiem? Kāpēc?
- * Ja Jūs negavējat, kāds ir Jūsu viedoklis attiecībā uz šo praksi?
- * Vai uzskatāt, ka gavēšanai ir kāds mērķis – kāds tas varētu būt?

4. Bahai vērtības

- 1) Kas, Jūsaprāt, ir galvenais bahājieša uzdevums?
- 2) Pēc Jūsu domām, kādi ir Bahaī mācības principi?
- 3) Kādi ir Jūsu uzskati par sabiedrības pilnveidošanu un palīdzēšanu sabiedrībai attīstīties; vai varat minēt kādu piemēru?
- 4) Pēc Jūsu domām ar ko ir jāsāk, lai uzlabotu sabiedrību/ apkārtni? Kāpēc?

5. Nometne

II vadītājam nr1

- 1) Kāpēc tiek rīkotas šādas pusaudžu nometnes?
- 2) Cik reizes jau šādas nometnes ir norisinājušās?
- 3) Cik bieži šīs nometnes un/vai šāda tipa projekti tiek rīkoti?
- 4) Kas ir nepieciešams, lai vadītu tādu nometni? (kursi, semināri)
- 5) Kādi materiāli tiek izmantoti nometnēs, un vai tie mainās?
- 6) Pēc kāda principa tiek izvēlēts nometnes nosaukums? (vai katru gadu tas ir viens un tas pats)
- 7) Kāda ir tava pieredze nometnes vadīšanā – cik ilgā laikā ir iespējams novērot pusaudžu pilnveidošanos? (gadi, mēneši, dienas?)
- 8) Kādi pusaudži apmeklē nometni? (Bahaī ticības piekritēji – to vecāku bērni; konkrētā rajona bērni; dažādu reliģiju vai nereliģiski bērni)

9) Cik izdevusies (ņemot vērā izvirzītos mērķus) bija šī nometne “X”? Vai ir kas, ko būtu vēlējies mainīt?

10) Kādas izjūtas tevi pārņem organizējot šādas nometnes? (To sākumā un beigās)

II vadītājam nr2

1) Kāda ir tava pieredze nometņu organizēšanā; cik nometnes pusaudžiem tu esi organizējusi, piedalījies organizēšanā? (ārvalstīs, Latvijā)

2) Vai šādas nometnes pusaudžiem ir nepieciešamas?

3) Ko šādas nometnes dod pusaudžiem, ko viņi iemācās? (ko viņas iemāca, mērķis)

4) Cik izdevusies (ņemot vērā izvirzītos mērķus) bija šī nometne “X”? Vai ir kas, ko būtu vēlējies mainīt?

6. Jauniešu tikšanās

1) Kad Jūs sākat organizēt jauniešu tikšanās reizes?

2) Kas parasti tiek apspriests šajās tikšanās reizēs?

3) Kā izpaužas šīs tikšanās? (procesa gaita; dalīšanās grupās; kopēja diskusija; ideju īstenošana)

4) Cik bieži norisinās jauniešu tikšanās?

5) Kādi cilvēki parasti mēdz apmeklēt šīs tikšanās? (vai bieži nāk klāt kāds jauns, vai pārsvarā visi viens otru pazīst)

6) Kādu lomu spēlē šīs jauniešu tikšanās?

7) kāpēc ir jārīko jauniešu tikšanās?

7. Ruhi kursi

I Bahai sekretāram

1) Cik grāmatas jau esat apguvis/-si?

2) Vai Jums patīk apmeklēt Ruhi pulciņus?

3) Kādu lomu šie mācību materiāli spēlē Jūsu ikdienas dzīvē; vai līdz šim esat aizdomājies/-usies par to; cik ļoti tas saskan ar Jūsu principiem un uzskatiem?

4) Ko jaunu esat uzzinājis/-usi Ruhi pulciņa nodarbībās? Vai Jūs ieteiktu arī citiem apmeklēt šādas nodarbības?

5) Pēc Jūsu domām, kādus darbus varētu veikt kopienā/sabiedrībā, pēc materiālu ‘izstudēšanas’ un to apskates? Kāpēc?

- 6) Varbūt Jūs jau esat veicis kādus darbus (pēc apgūto materiālu ieskatiem), vai varat nosaukt kādus esat veicis/-kusi? Ja neesat veici/-kusi, vai vēlētos kādus darbus veikt, lai uzlabotu sabiedrību/kopieni? Kāpēc?
- 7) Pēc Jūsu domām, šādu darbu veikšana ir svarīga? Kāpēc?

II Kopīgie jautājumi

- 1) Cik grāmatas jau esat apguvis/-si?
- 2) Vai Jums patīk apmeklēt Ruhi pulciņus?
- 3) Kādu lomu šie mācību materiāli spēlē Jūsu ikdienas dzīvē; vai līdz šim esat aizdomājies/-usies par to; cik ļoti tas saskan ar Jūsu principiem un uzskatiem?
- 4) Ko jaunu esat uzzinājis/-usi Ruhi pulciņa nodarbībās? Vai Jūs ieteiktu arī citiem apmeklēt šādas nodarbības?
- 5) Varbūt Jūs jau esat veicis kādus darbus (pēc apgūto materiālu ieskatiem), vai varat nosaukt kādus esat veicis/-kusi? Ja neesat veici/-kusi, vai vēlētos kādus darbus veikt, lai uzlabotu sabiedrību/kopieni? Kāpēc?
- 6) Pēc Jūsu domām, šādu darbu veikšana ir svarīga? Kāpēc?

Vai ir vēl kas, ko vēlaties piebilst vai pastāstīt par Jūsu pieredzi kā bahājietim/-ei? Par to kā bija tad un kā tagad?

Lauka darba dienasgrāmatas un piezīmju fragments

25.03.2016

Intensīvie Ruhi kursi (*atsevišķā dienasgrāmatas daļa, kas paredzēta pierakstiem par to, ko citi bahājieši kursu laikā ir diskutējuši par attiecīgo tēmu; kā arī fragmenti no uzdevumiem, kuri bija jāpilda tēmas ietvaros*)

“Ceļoties kalpošanai” (angļu valodā *Arising to Serve*) Otrā grāmata.

Ruhi nodarbības sākas ar Bahāullā dzīves gājumu – attiecīgi, kursa dalībniekiem ir jāiegaumē pēc iespējas vairāk detaļas par Bahāullā dzīvi, jo (pēc dalībnieku teiktā) tā ir cilvēces vēstures daļa, un tas ir svarīgi. Tas tiek nodrošināts strādājot grupās – sadaloties pāros pa divi vai trīs. Viss tiek sīki un detalizēti apspriests. Tiek paskaidrota, ka - “kā bahājietis jūs stāstīsiet Bahāullā dzīvesstāstu dažādiem cilvēkiem, dažreiz īsumā un dažreiz visos sīkumos. Tādēļ ir svarīgi, lai Viņa dzīves svarīgākie notikumi dziļi iespiestos jūsu atmiņās.”

3.nodaļa (*Visus uzdevumus pildīju arī es*) Uzdevums – no grāmatas teksta, par Bahāullā dzīves gājumu izrakstīt pēc indivīda domām svarīgākos punktus par Viņu no sākuma līdz beigām:

1. Dzimis Persijas galvaspilsētā, Teherānā 1817. gada 12. novembrī. 2. Bahāullā 27 gadu vecumā iepazinās ar Bāba svētajiem rakstiem un tos nekavējoties pieņēma. 3. Nedaudz vairāk kā astoņus gadus pēc Bāba paziņojuma par savu sūtību un divus gadus pēc tam Bahāullā tika ieslodzīts tumšā apakšzemes cietumā, ko sauca par Melno Bedri. 4. Četrus mēnešu tur pavadot, viņa dvēseli pārņēma Dieva Gars, un paziņoja, ka ir visu laiku Apsolītais. [...]

1.nodaļa

Kalpošana ticībai ar :

(1) izglītības palīdzību – veidojot dziļas garīgas sarunas; bērnu garīgā izglītošana (trīs līmeņu programma); pusaudžu iedvesmošana (garīga stiprināšana);

(2) cita veida kalpošana – spēja mācīties vienam no otra; spēja organizēt cilvēkus kopējai darbībai; kļūšana par draudzīgu kopienu.

Diskusija izvērtās par to kā bahājietis varētu kalpot Ticībai (lūk daži citāti, kas tika minēti): katrs cilvēks izvēlas savu ceļu; katram ir sava izvēle; kad mēs mācām, mēs arī pilnveidojamies; ir vadlīnijas, kurām ir jāseko; lūgšanas; mēs izmaināmies, kad kļūstam par bahājieti – tas nenotiek uzreiz, katrs nāk no sava līmeņa.

30.04.2016

Latvijas Bahājiešu 18.nacionālais kongress.

Pirmā diena.

18.kongresa laikā, kurš norisinājās divas dienas, tiek veidotas jaunas saistības pieciem nākamajiem gadiem, tas ir, tiek ievēlēts priekšsēdētājs, sekretāru, mantzinis, un galvenokārt nākamos deviņu Nacionālās Garīgās Padomes locekļus – kurus ievēl esošie deviņi Nacionālās Garīgās Padomes locekļi.

Arī šoreiz, ka visās citās tikšanās reizēs tika veikta tulkots no krievu uz latviešu valodu, bet ņemot vērā, ka tas aizņem daudz laika un starp klātesošajiem ir tādi, kuri nesaprot latviešu valodu (attiecīgi ārzemju studentes), tāpēc tulkošana no krievu valodas norisinājās uz angļu valodu, lai ietaupītu laiku.

Vispasaules Taisnīguma Nams (VTN) ir centrā visam, tas māca un parāda ko un kā darīt. Tas savukārt nenozīmē, ka ir jāpaļaujas tikai uz to, ir jārīkojas pašam. Vēstule, kura tika nosūtīta šī kongresa ietvaros no VTN raksta “Lai Dieva draugi ikvienā valstī augstu vērtē šo dažu nākamo gadu izredzes, kuru piepildījumam būs vajadzīga stingra gatavošanās vēl diženākiem uzdevumiem, kas mūs gaida”.

Intervijas transkripta fragments

Rīga; informante – sieviete. ieraksta fragments. (ieraksts bija sliktā kvalitātē – izrakstīts svarīgākais)

Sākumā Jūs vienkārši varētu pastāstīt par sevi.

– Es esmu sieviešu apģērba konstruktors. Es esmu strādājusi dažādās vietās – individuāli, bet tā arī masas ražošanas. Bet tagad pēdējā laikā es strādāju “X”, draudzene pazvanīja un paprasīja, un tagad es palīdzu meitenēm. Palīdzu tad, kad pasniedzēji nav.

Kā Jūs uzzinājāt par Bahai ticību?

– Man draudzene vienkārši uzaicināja uz tām tikšanām, kas notika Vecrīgā, jo viņa pati bija uz tām tikšanās reizēm vienas vai divas reizes [...] protams ļoti patika, jo pirmo reizi, kad es iegāju tajā nelielajā zālē, tur nebija daudz cilvēku, sēdēja uz grīdas viena sieviete, spēlēja ģitāru. Tur bija tāds ļoti neitrāla situācija. Un kad sākās nodarbības, un tur bija apslēptos (?) vārdus, skaļi lasīja un visu izrunāja, kas man nedaudz bija neparasti, bet arī bija tāda sajūta, ka es arī kad atkārtotja un lasīja apslēptos vārdus sapratu, ka tas nav cilvēka rakstīts, jo daudz savā dzīvē ir lasīts, un varbūt Jeļenas Rērihas arī palīdzēja saprast, jo viņa teica – *to es ne es pati rakstu, bet man diktē*. Un tad vārdu salikums, un tas bija kaut kāda tīra jēga, un tas nav vienkārši cilvēka rakstīts.

Pēc cik ilga laika Jūs varētu teikt, kad sakāt sevi saukt par bahājjieti?

– Tas nebija tūlīt uzreiz, bet [...] vienkārši pie manis pienāca un pateica vadītāja un teica “Tu zini, Tatjana, mums drīz būs vēlēšana Nacionālajā padomes savienībā .. [un mēs gribam lai tu piedalies]” [...] un tad es iekšā sev dziļi ieskatījos, un es neatradu neko, par to kas bija stāstīts, kas būt pretrunā ar manu lēmumu sapratni, un tad es teicu jā. Tā bija mana brīva griba, bet arī cilvēku palīdzība – es pati nebūtu sevi iedrošinājusi pateikt –jā.

Cik gadi tagad sanāk, kad esat šeit?

- nu tagad ir 2016, tūlīt pateikšu – 26 gadi.

Ar ko Jūs sākat pievērsties šai ticībai?

– ar ko es sāku? Man tieši bija interesanti lasīt rakstus, jo tas nebija tik parasti no vienas puses, bet mēs gaidījām katru tulkošanas iespēju, jo angļu valodā vis bija. [...] Un, piemēram, viena no tādām, kas bija tajā laikā bija septiņi [...] – par dvēseles gaitām tuvojoties Dievam.

Tagad tā ideja ir kaut kā mainījusies kopš pašas sākšanās?

– Protams! Uzskati ir izmainījušies. Es te atradu dažādus padomus, kuri man palīdzēja saprast kā sevi un arī tuvākos cilvēkus, un neskatīties uz viņu trūkumiem, jo tas ir kaut kas, kas neeksistē.

Bet skatīties... izmantot tos talantus, kuri viņiem ir. [...] *Sadarbība vienmēr nes lielākus rezultātus. Konkurence to nekad nedos! Nekad.*

Vai vispārējie uzskati arī ir mainījušies?

– Vienīgais kas bija tāds ļoti kontrasts, bija .. no iepriekšējaiem uzskatiem bija par nāves sodu, jo es biju iekšā pilnīgu un noteikti pret citu cilvēku iedarbību uz citu dzīvi. Ne jau es viņu pieņemu ka tas ir jābūt [...] bet tieši tas izteikums, ka cilvēkam, kurš ir vainīgs citu cilvēku nāvei, viņa tālākajai gara attīstībai labāk pieņemt nāves sodu [...] tam jābūt oficiāli pieņemtam. Bet tas pilnībā pārvērtā manu attieksmi. *Jo galvenais ir dvēseles attīstība, jo miesa tā ir īslaicīga lieta.*

[...] ļaunuma nav, kas tāds nav. Tas ir labuma, vairāk vai mazāk, trūkums. Ja tu gribi kaut ko izdarīt, tad tev jāattīsta to labo, kas ir tevī, un palīdzēt ar to pašu pārējiem, bet viņiem to jādara arī pašiem [jāattīstās]. Tu nevari darīt to viņam, tā ir tikai viņa darīšana. Tā ir viņa dzīve.

Vai šie uzskati jums ir pilnībā pieņemami un praktizējami?

– Jā viņi ir pieņemami un ļoti praktiski. [...] Pateicoties Ruhi kursiem, kas mums palīdzēja tieši labāk saprasts rakstus. [...] Kauņā lūgšanu lasīšana palīdzēja *man saprast kā notiek tā saruna ar Dievu. Tas ir ļoti tāds intīms tai momentā brīdis.* Jo man nekad nebija pieredze lasīt lūgšanas. [...] ne jau runājot par to, bet tas kā tu attiecies pret citiem cilvēkiem – tāda pēc tam ir viņu attieksme.

Vai ir kaut kas ko vēlētos pilnveidot vai attīstīt jūsu dzīvē?

– vienmēr! (*smejas*) tas ir vienmēr.

Kā Jūs domājat, kādi ir bahājieša galvenie uzdevumi?

– [...] uzdevums parādīt ko praktiski mēs kā ticība varam... tikai ar savu piemēru. Jo tā ir administratīva sistēma, kura nav nevienā citā kustībā. Neviens cits, kā tikai bahājieši var parādīt kā viņi darbojās.

Ar ko ir jāsāk bahājiem, ja viņš grib uzlabot sabiedrību?

– protams ar sevi. (*atbild nevilcinoties*) vispirms tikai ar sevi un tad ar pārējiem (*smejas*). [...] viņa ir kā slimība, paķer, aizķer.. un tad kad tu dari kaut ko labu, tad cilvēks arī ‘iedeg’.

Kādi varētu būt galvenie principi?

– [...] tu arī neskaties uz cilvēka trūkumiem un nemēdz viņus lamāt, bet tu mēģini vienmēr atrast izveidot, kaut ko kas palīdz –viņam.. kaut kādā tādā ziņā. [to var novērot un praktizēt darbā, mājās – būtībā visur]. [...] tas varbūt banāli skan .. uz ielas tu neskaties cik viņam ir grūti, bet gan pieej un palīdzi. [...] tu par to nedomā, ka tev jādara kaut ko labu, tu dari automātiski.

[..]

Papildus jautājumu uzdošanas fragments (angļu valodā)

1.

When turning to the Baha'i faith, with what should and individual to start?

Accepting Baha'i Faith is like coming to the shore of a vast ocean, and it is really hard to start anywhere, just because there is so much. But little by little, with everyday practice there are certain things you change in your life. In my opinion there are several spiritual laws that are important, for example an Obligatory prayer and the Fast. Those are essential for an individual. At the same time service is essential part of the Baha'i life, so learning how to be of service to others is another aspect I would start with.

How do you look at the development in the context of your life?

Development is growth, spiritually growing by practicing the laws and ordinance of Baha'u'llah. At the same time growth is always associated with some challenges and tests. So it is through the crisis and victory, through constant ups and downs, small victories and some lost battles one is able to draw closer to the spiritual growth and development of the soul's capacities and potentialities.

From your point of view – what is your as a bahaian task?

To serve humanity and to use my capabilities for the betterment of the world. To reach excellence in what I do, to develop spiritual qualities and to be able to nurture my relationship with God.

With what should a bahaian start if he wants to improve society/neighborhood?

He should start with himself really, because he must practice what he believes in. However at the same time as improving oneself, he should start small steps to improve the situation around himself (whether it is his street or his city). It is an interplay of improving oneself and working for the betterment of the society.

Is there anything else you want to add or tell me about your experience as bahaian?

Baha'i Faith is a very dynamic religion. It is not rigid, it is extremely flexible and also it is constantly changing and adapting in its approaches and global view. It is unique, because of the Covenant of Baha'u'llah and the guidance from the Universal House of Justice. I feel very lucky, very privileged yet very unworthy most of the time to be calling myself Baha'i. But I have realised that it is a process of being a Baha'i. It is a lifetime journey towards the Beloved. So I have decided to take on this journey. It is not the most easiest one, but it is very exciting one for sure.

Does the opinions that are expressed in this faith is fully acceptable and viable to you?

Why?

There are a lot of things I do not understand or sometimes struggle with, there are so many concepts and ways of doing things that are challenging to comprehend or to introduce into my own life. But as my faith grows so does my understanding of the laws and concepts, as well we ultimate wisdom behind them. When you are certain the Divine Physician has the knowledge that is capable of healing any ailment, you trust, and even is the medicine is bitter and not tasty, or you don't want to take you, deep inside you know it's good for you and you take it and feel better and healed.

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Vērtību veidošana un īstenošana Bahai ticības kopienā Rīgā” izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Laila Dombrovska

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr. Ieva Raubiško

Recenzents: pasn. Ilze Mileiko

Darbs iesniegts Klasiskās filoloģijas un antropoloģijas studiju nodaļā 01.06.2016.

Metodiķe: Māra Pinka

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

06.06.2016

Komisijas sekretāre: Māra Pinka